
بسم الله الرحمن الرحيم

Mütevelli Heyet Başkanlığı
Taşkent Cad. Şehit H. Temel Kuğuoğlu Sokak No: 30
06490 Bahçelievler/ANKARA/TÜRKİYE
Tel: 0312 216 06 00 • Faks: 0312 223 34 29
www.ayu.edu.tr • yayinlar@yesevi.edu.tr

Cercetarea Seria de Cercetare
Numărul publicării: 57

HOGEA AHMED YESEVI

Editor
Prof. Dr. Negidet Tosun

Traducere
Güner Akmolla

Difuzor Coordonator
Harun Sarıgül

Miniatură
Cihangir Aşurov

ISBN: 978-9944-237-70-3

Ahmet Yesevi / Editor: Negidet Tosun. - Ankara:
Hogea Ahmet Yesevi Internațional Turcă - Kazahstan University, 2018
120 s: 16 x 24 cm. - (Hogea Ahmet Yesevi Revista internațională a
Universității Turco-Kazahstan Serii de cercetare; Publicația nr .: 57)
ISBN: 978-9944-237-70-3
1. Ahmet Yesevi, 1093-1166 2. Yesevilik I.
Tosun, Negidet
297.759092

Design & Printing
Merkez Repro Basım Yayın Ltd. Şti.
Tel: +90 312 384 78 98
www.merkezrepro.com

Ankara - 2018

Hogea Ahmed Yesevi

CONȚINUT

CUPRINSUL

Prof. Dr.Musa Yildiz

președinte al univ. A.YESEVI

Excelenta personalitate a Turchistanului, Ahmed Yesevi, a fost un om cu un caracter desăvârșit, un mare om de cultură, un prieten devotat al Lui Alla. Domnia-Sa este una dintre cele mai vestite personalități ale istoriei culturii turce. El nu s-a rezumat numai cu cercetarea făcută de exc. Sa Yusuf Hemedanî asupra culturii islamice în predarea ei către urmaș, ci, a purtat prin adepții săi flacăra științei sale religioase pornind dintr-un capăt al Asiei până în interiorul Europei, sugerând popoarelor ideile modestiei, dreptei judecăți, renașterii și unității. Exc.sa Yesevi a folosit în locul celor două limbi ale religiei, în locul limbilor persane și arabe, limba turcă, aducând această limbă în postura unei limbi de știință, de iubire și de cultură. În cuvântările sale, cât și în conferințele organizate cu diverse scopuri, el s-a exprim at în limba turcă, devenind astfel primul reprezentant al misticismului turc. Astăzi, dacă pu tem afirma că limba turcă literară aparține popoarelor de credință islamică dintr-un spațiu geografic mare, trebuie să recunoaștem că acest fapt i se datorează marelui Pîr (Pir) Ahmed Yesevi. Pe de cealaltă parte, venim cu afirmația că, în epoca sa, Ahmed Yesevi, a deschis spre exterior religia Isamului, el însemnând, la modul general, efortul musulmanilor sunniți

pentru înălțarea steagului născut din preceptele Coranului și ale religiei Islamice. El a descif rat Coranul și Islamul așa cum Profetul Muhammed l-a conceput și l-a propovăduit: ca o cul tură a iubirii pentru om. În plus, pronunțând noi numele de Ahmed Yesevi, noi pronunțăm numele unui grup de oameni care s-au sacrificat pentru cauza misiunii Islamice. Nu-i uităm pe acești credincioși misionari. Profetul Turchistanului a fost o personalitate a lumii întregi, prin mesajele transmise, el nu aparține numai națiunii noastre.Filosofia sa denumită Yesevilic nu are un alt sens diferit de acela al misionarismului Islamic. Alla, Profetul Lui și existența iubirii sale divine înseamnă o personalitate monumentală de iubire și de cultură, înseamnă încredere, stabilitate, bunăstare, respect pentru om, răspândire a ideii de umanism, înseam nă un astfel de simbol. Inima Turchistanului așa se exprimă într-o poezie:

Inima Turchistanului este Ahmed Yesevi
Cel care cu iubirea lui divină a umplut inimile
El a adunat în jur pe Alperenii cei vestiți
Și le-a arătat vitejilor calea de a deveni bărbați,
Calea luptei curajoase aceasta este, eroi neînfricați.

Taina rușinii a fost luată de la Tata-Leul,
Apoi a devenit taina tuturor celor ce purtau greul,
Cu autoritatea celui numit Yusuf Hemedan
Pentru a găsi la final calea cea bună a celui sărman,
Calea celui liber care știe prețul libertății date cu firman.*

ÎnaceastăcupolăverdeluiPîr i s-a auzitvocea
Cu ale sale cuvinte pline de ardoare el povestea.
Era ascultat în turcă, în limba lui Vahin
Precum că, spre Turchistan o cale este, a unității,
Vă rugăm, nu vă separați, acesta e drumul reîntregirii...

Stepase udasecu vocile ce se rugau Tekbir spunând
Se unise cu vântul și răsunase despre „Hu”cuvântând.
De pe cupolă vorbea Yesnevi cu harul său divin,
Despre frații săi vorbea! Spunea că ale unirii căi sunt minuni
Să nu te desparți de Coran, vei crește cu frații alături rămănând.
(* decret)
(Mustafa Tatci)

Astăzi, suntem în situația de a aprinde scânteia pornită de el în lumea întreagă, scânteia va fi una nouă, cum este și lumea. Iată, opera din fața dumneavoastră, misiunea ei este clară. În proiectul guvernamental și ministerial de Rectorat noi am început opera ce poartă numele Ahmed Yesevi, deci, activitățile noi și multiple din acest domeniu vor duce la cunoașterea id eilor marelui umanist în lumea întreagă. Este cazul să ne exprimăm mulțumirile față de Prof. Dr. Necdet (Negidet) Tosun precum tuturor cadrelor didactice ale universității, mulțumind pentru contribuția domniilor-lor.

PREFAȚĂ

Prof. Dr. Negidet Tosun

Profesorul Ahmed Yesevi (term. Hogea are un sens general, de instituror, profesor, ghid, călăuză spirituală, creator de doctrine) a trăit în Asia Centrală în sec.al XII-lea, având un rol deosebit în răspândirea Islamului precum și în acțiunea de înrădăcinare a moralei și a spiri tului său, în special prin poeziile pe care le recita în limba turcă, el fiind un autor de poezii și de alte scrieri literare care l-au definit ca om de știință, literat și filosof mistic. Despre personalitatea sa există numeroase legende, anecdote care s-au transmis pe cale orală cu scopul de a dezvălui observațiile domniei-sale asupra societății, toate aceste creații au dus la evocarea personalității și a sensibilității, încât antologiile precum„Divan-î Hikmet", o cule gere alcătuită de elevul și adeptul său, Sufi Muhammed Danișmend; tot el a pregătit apoi op era numită **Mir'atü'l kulub.**

În exemplarele scrise de mână ale operei **Dîvan-î Hikmet** există poezii care nu se deosebesc prea mult unele de celelalte, de aceea se deduce că opera a cunoscut trecerea dintr-o limbă în alta, apoi s-au executat scrieri care au fost analizate în mod diferit, amestecându-se

și cu alte poezii ale altor autori. Cu toate acestea, poeziile din **Dîvan-î Hikmet** evidențiază concepția, cultura, spiritualitatea lui Ahmed Yesevi.

Aceste poezii aduc în epoca noastră lumea inimii lui Yesevi, limba turcă estică sau turca ceag atayă în care au fost scrise și care este ușor de înțeles și de către vorbitorii de azi. Aceste poe zii au fost traduse în limbile turce contemporane, în engleză și în rusă, deci în limbi de circula ție universală, precum s-a simțot nevoia de a fi cunoscute în întreaga lume. Situația aceasta a apărut ca o necesitate, opera **Dîvan-î Hikmet** a fost inclusă în circuitul de traduceri la înde mâna unui mare număr de cititori de limbă turcă din Turcia, de limbă turcă din Kazahistan, de limbă rusă sau de limbă enleză. Ideea este susținută și de existența ei vreme de sute de ani în scriere cu alfabet arab, situație care se cerea acum îndreptată chiar și cu nostalgie, scopul zilelor noastre fiind acela de a transcrie în alfabet latin și de a o traduce totodată. Viața lui Hogea Ahmed Yesevi precum și legendele cu referire la personalitatea sa, au fost pictate în celebrele miniaturi ale lumii turce, iar alăturarea acestora de lozincile poetice au creat o nouă evaluare. În final, această operă minunată a văzut lumina tiparului, despre leg endele și doctrina Yesevită s-a putut oferi chiar și o introducere pentru cititorii dornici de știință.

Selecțiile din **Dîvan-î Hikmet** au fost realizate din cele două ediții tipărite în alfabet arab. Prima ediție aparține editurii din Kazan, anul 1904; ediția a fost realizată de Dayra bay Serîkbayulî și S. Rafiddinov, care au scris elektronik tot în litere arabe în anul 2001, la Alma Ata. Cea de a doua ediție tipărită aparține celor doi cercetători, Kuanișbek Karî, Galiya Kambarbekova și Rasul Ismailzade, ea fiind realizată în alfabet arab și cu traducere în limba kazakă, în anul 2000, tipărindu-se la Teheran. Această cea de a doua ediție au avut ca sursă edițiile operei **Dîvan-î Hikmet** din anul 1893 din Kazan și din anul 1897 din Istanbul,

astfel s-a reușit o editare completă iar noi am putut alege, inspirându-ne mai mult din exemplarul din urmă. În traducerea poeziilor alese în limba turcă din Turcia au fost folosite dicționare prec um **Dicționarul Abușka și** Dicționarul lui Șeyh Suleyman din Buhara, **Dicționarul în limba Ceagataye și în limba turcă otomană;** apoi, au mai fost cercetate dicționarele de la sfârșitul operelor editate mai de mult, de către Kemal Eraslan și Hayatı Bige. Opera **Dîvan-î Hikmet** nu mai fusese tradusă în limba rusă sau în engleză, de aceea, acum s-a realizat o întrepătrun dere interesantă prin cele două activități comune în traducere. În mod special noi suntem nevoiți să scriem că lipsa traducerilor din opera unui om de cultură de măreția lui Ahmed Yesevi însemna o mare pierdere pentru civilizația noastră. Traducerile în limbi cât mai dife rite, recunoașterea valorii sale în linii clasice sau în miniatură, a evidențiat o muncă artistică de valoare, reușindu-se în activitatea propusă. Mulțumim pentru activitate echipei, pentru editarea întregii opere colectivului de profesori ai Universității **Ahmet Yesevi,** asigurându-i de resp ectul și recunoștința noastră.

Hogea Ahmed Yesevi

Odată cu răspândirea Islamului în Asia Centrală în anul al II-lea al Hegirei, în e.n. în sec.al VIII-lea, au apărut în ținuturile din zonă credincioșii și sufiții. În interiorul granițelor Turkmenistan ului de astăzi, în orașul Merv s-a născut Abdullah b.Mubarek (181/797), un învățat în hadisuri / evenimente religioase și totodată un credincios și un sufit. El a deschis în Merv două mănăs tiri prin care chema poporul la calea cea dreaptă. În interiorul granițelor Uzbechistanului exista localitatea Nahșeb, azi orașele Karșî și Tirmiz; mulți învățați , mulți sufiți s-au format aici. „Sufismul nu se poate desființa prin nicio atingere, din contră, el va lumina și va întări totul” spunea Ebu Turab Nahșebi (m.245 / 859-860) opinie cu care a fost cunoscut drept părinte de către Hakîm Tirmizi (320/ 932-933) care a scris în arabă operele sale, devenind cel mai celebru sufit.Mormântul lui este și azi vizitat ca un loc sfânt de pelerinaj în orașul Tirmiz.

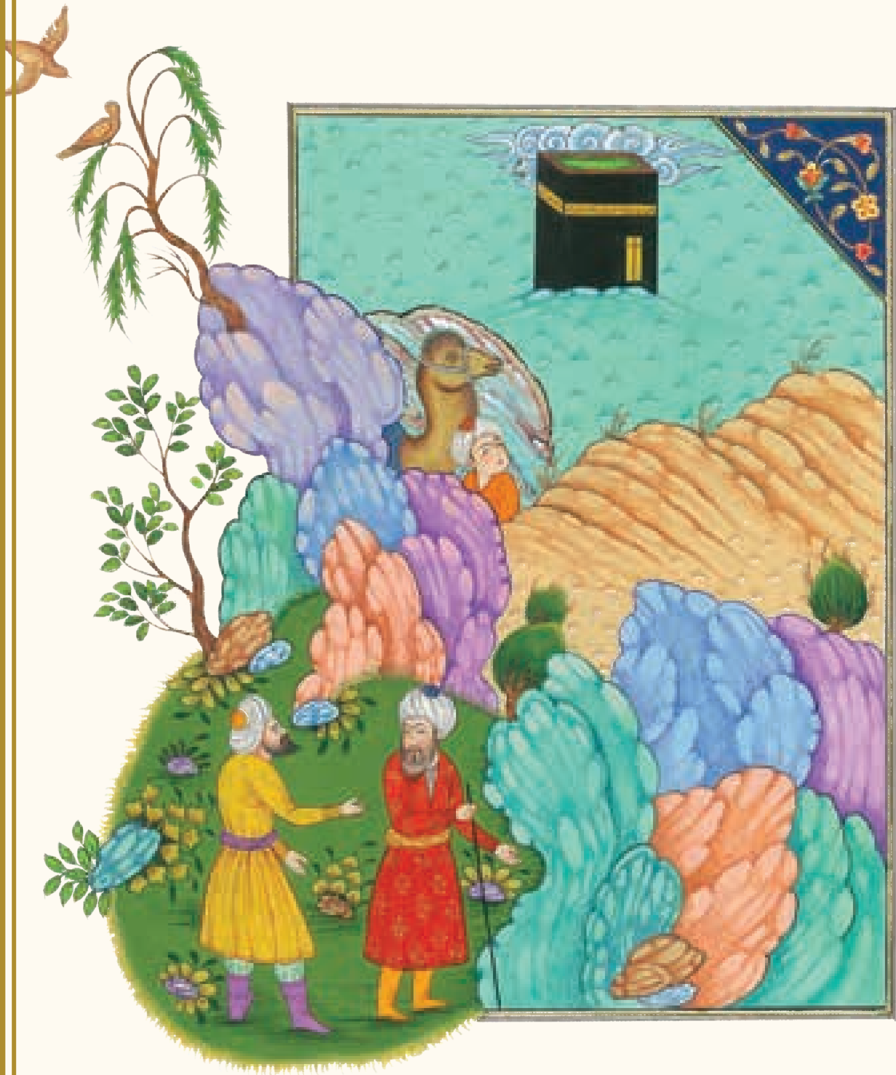
Buhara și Samarkand au ajuns cele mai reprezentative centre ale Asiei Centrale prin savanții și sufiții care își desfășurau activitatea

științifică în ele. În cartierul Kelabaz (Kelab ad) din Buhara a trăit Ebu Bekir Muhammed b. Ishak Kelabazi (m.380 / 990) care a adunat preceptele filosofiei sufite în volum scriind în arabă, et-Ta'aruf li mezhebi ehli ' t-tasavuf, apoi, în volumul Bahru'l-fevaid; el a făcut comentarii de natură mistică.

Cel care a creat și a organizat șiragul de rugă, tespit, tesbit, cel care a scris poezii de iubire divină, a fost Ebu Said-i Ebu'l-Hayr (m.440 / 1049); a trăit în orașul Meyhene din Turkmenistanul de azi, unde a și murit. În rândul poporului turkmen el este amintit cu porecla de „Mene Baba" (Tatăl meu). Viața, legendele, cuvintele, au ajuns până la noi fiind editate în limba arabă de către Muhammed b.Ebu Ravh Lutfullah (m.541 / 1147), Halat u Suhanan-î Șeyh Ebu Sa' îd și Muhammed b. Munever 'in Esraru' t-tevhîd fi makamati'ş-Şeyh Ebî Sa' îd, având nume persane și scriind opere ce au supraviețuit vremurilor. Mevlana Gelaleddin Rumî a avut prilejul de a rosti acea celebră chemare cu care se deschide rubayatul :„Vino, revino, vino de orișice credință vei fi fiind" în realitate, cu două secole înaintea sa a fost rostită chemarea de către Ebu Sa' îd-i Ebu 'l-Hair, textul aflându-se printre poeziile scise de el.

Autorul operei Keșfu ' l-mahcub, Hucvîrî (m.465 / 1072) scrie despre unii filosofi mistici cu care s-ar fi întâlnit în ținutul Fergana, evocă șeyhii populari având apelativul „Bab" / Tată. În realitate, situația aceasta se putea petrece în ținuturile din Asia Centrală. Otîrarlî Arslan Bab precum și cei care-și au mausoleul în incinta mausoleului lui Arslan Bab, Karga Bab și Lacin Bab, care au învățat timp de o perioadă alături de Ahmed Yesevi, poartă același nume. În Cărțile Neamurilor întâlnim denumirea de „Șeyh" pentru tata, bunicul și alte rude ale lui Ahmed Yesevi, ceea ce demonstrează existența filosofiei mistice chiar înainte

de Yesevi. Acești șeyhi și acești nomazi, aflându-se printre turci, s-au alăturat poporului turk din zona Sîr-Darya și din stepă, împrăștiind în sânul poporului Islamul, misticismul și educația filosofiei lor. În Asia Centrală au ieșit la iveală urmările unor organizații de tineret cu caracter de compasiune, aflate în teoria mistică sufită din Horasan. În centrele urbane puternice, precum Samarkand și Buhara, erau universități de renume și profesori tot atât de vestiți, în locuri ca Horasan, ei răspândeau știința și păstrau aceste trăsături de filosofie sufită, deși nu se potrivea în totul cu opiniile celor din Horasan. Aici, la Horasan timpul nu era darnic. Princi piile mistice aici se puteau răspândi numai în conformitate cu regulile religioase , așa s-a și întâmplat. În universitatea Nizamiye din Bagdad a fost profesor Yusuf Memedani, educator fondator care apoi a trecut în orașul Horasan fiind adept al culturii mistice de aici, unde a întemeiat și a condus două școli care au pus bazele filosofiei mistice din întreaga zonă a Asi ei Centrale. Yusuf Hemedani (m.535 /1140) și doi dintre discipolii săi, Hogea Ahmed Yesevi și Abdulhalik Gugiduvani, au devenit fondatorii doctrinei mistice sufite din Asia Centrală, care s-a numit Yeseviye și Hageganie, ulterior cunoscându-se ca școală cu numele de Naș bendiye. Unele doctrine scrise de Yusuf Hemedani au ajuns până în zilele noastre. Cea mai celebră operă din seria aceasta este scrisă în persană: Rutbetu ‘ l-hayat . După ce a primit învățătura religiei și filosofiei sufite de la Yusuf Hemedani, discipolul acelei școli, Hogea Ah med Yesevi, a ajuns un profund cercetător al acestei doctrine din Asia Centrală; a lăsat în urma sa o activitate științifico-spirituală valoroasă.

VIAȚA LUI AHMED YESEVI

Ahmed Yesevi s-a născut în orășelul Sayram de lângă Cimkent, din Kazakistanul de azi; pre gătirea religioasă și-a completat-o tot în acel ținut, în Yesi, astăzi Turkistan, apoi s-a stabilit tot acolo, desfășurând activitate spirituală educativă pentru poporul său, în calitatea sa de filosof metafizician muncind până la moarte. Tatăl lui a fost Șeyhul Ibrahim, a fost respectat și cunoscut ca un filosof sufi de către discipolii săi din Sayram și din împrejurimi.La o vârstă fragedă și-a pierdut părinții, de aceea, Ahmed Yesevi vreme de o perioadă a primit lecții de religie, filosofie mistică de la șeyhul Arslan Bab din Otîrar. După moartea acestuia, el și-a continuat studiile în alte orașe.

Plecând Yesevi la Buhara, centru celebru pentru știința epocii, a devenit acolo discipolul ma relui Yusuf Hemedanî. În unele surse bibliografice se evocă activitatea sa de discipol alături de Șihabeddin Suhreverdi (m. 632 / 1234) și de Ebu'n-Necîb Suhreverdî (m. 563 / 1168, 69). Rudele sale cunosc existența în familie şi a altor şeihi, însuși califul Musa Hogea din Yesi îi era un apropiat din partea tatălui, iar ajutorul dat de acesta la învățătura elevului A.Yesevi a fost o realitate.

După absolvire, el a înființat o școală de propovăduire religioasă în Yesi în care a explicat și prin poezii scrise în limba turcă preceptele și ideile sale despre misticism; primind numele de înțelepciune, aceste poezii au fost adunate cu timpul în revista Dîvan-î Hikmet și astfel au fost cunoscute. În unele legende se relatează că el a confecționat linguri din lemn și le-a comercializat, pentru a-și câștiga existența deși este cunoscut faptul că a aparținut unei familii înstărite. În alte legende, Yesevi a fost atacat de către unii savanți ai epocii pentru ideile sale răspândite prin conferințe. Această situație a fost relatată de către unii învățați care se aflau împotriva credinței și învățăturii sale. În discursuri și în poezii el a muncit pen tru a-l ocroti pe Alla și pe Profetul Lui, pentru a propovădui iubirea pentru Divin, pentru cei săraci și pentru orfani, încadrându-se în canoanele credinței, în pomenirea Lui Alla, în exist ență, în combaterea celor îndărătnici, sau în critică, în preocuparea față de moarte sau față de temele spiritualității ori ale califatului.

Conform unei relatări, Ahmed Yesevi, când a ajuns la vârsta de șaizeci și trei de ani, și-a construit dedesubtul clădirii unde își avea catedra o cameră mică cât o chilie. Restul de viață câtă i-a mai rămas, el și-a petrecut-o în rugi și în meditație. În unele surse ce fac referiri la vremurile vechi, se cunoaște că Ahmed Yesevi a murit în anul Hegirei 562 și în anul de după Cristos, în 1166-1167; cu toate acestea, există cercetători care duc anul morții lui Yesevi ceva mai înainte de această dată.

Deși se spune că Ahmed Yesevi ar fi avut un fiu, se cunoaște de asemenea că acesta a murit în timpul vieții marelui filosof. Fiica numită Gevher a trăit bucurându-se de atenția savantului. Așa cum a fost cunoscut în Turkistan, Maveraunnehir și în Asia Centrală, mulți

discipoli cu faimă și-au afirmat aderența la poziția de urmași ai lui Ahmed Yesevi și în Anatolia. Șeyh Zekerya din Samarkand, Șair Ata din Uskup, precum și Evlya Celebi fac parte din această categorie.

La sfârșitul sec.al XIV-lea, Emîr Timur a vizitat mormântul celui a cărui faimă se răspândise pe întinsul stepei și a poruncit să i se construiască un monument funerar, care a devenit în câțiva ani un sanctuar înălțat în jurul mormântului, cu geamie și cu chilii. Astăzi, acest mausoleu este locul cel mai vizitat din Asia Centrală. Sanctuarul neliniștilor metafizice ale lui Ahmed Yesevi azi ocupă o suprafață mare; distanța de 100 metri între mormânt și chilii, amintește că propria sa construcție dedicată rugăciunilor se află în acest spațiu. După moartea sa, în jurul mormântului s-a ridicat o chilie mare având o bibliotecă, casă de rugă ciune, bucătărie unde se pregătesc mâncăruri pentru cei săraci, precum și alte noi construcții pentru nevoile dervișilor.

Când Ahmed Yesevi și-a început la Yesi ruga către Divinitate, în Asia Centrală exista deja o pu ternică arie de răspândire a misticismului. * În această situație, Ahmed Yesevi a avut o legătu ră puternică cu turcii nomazi ai stepelor de dincolo de Tașkent și Siderya, influențându-i. Prin cipiile Islamului, educația frumoasă primită în cadrul religiei, cunoașterea, respectarea cano anelor mistice, erau predate în limba

*În cartea pe care mi-a dăruit-o în Crimeea Marele om de litere și inițiator de reforme cultural-sociale, Riza Fazîl (1929-2016) în anul 2004, definiția filosofiei mistice este aceasta: sufismul, doctrina (știința) adevărului și a inimii; stare nu cuvânt; are trei aspecte: este ca pământul, oferă cele necesare existenței, dar nu face numic rău; este ca norul, umbrindu-i pe toți; este ca ploaia, udându-i și pe cei dragi și pe cei care nu-i sunt dragi. Misticismul înseam nă pomenirea Lui Alla și a Profetului Său; misticismul nu se referă numai la namaz, rugi, post ; misticismul înseamnă să nu aduci oamenilor suferință.(Bogăția noastră este limba maternă, Hagi Muhammed, Riza Fazîl, 2004, Aqmescit/ Simferopol, Crimeea, p.137)

poporului. De aceea el recita poezii preluate din folclor, acestea având o tehnică de înțelegere ușoară precum și o împletire silabică adecvată. Poezii le au primit numele de „înțelepciune” ca argument și au fost răspândite până în cele mai în depărtate teritorii locuite de popoare turce. Într-o asemenea conjunctură, știința Yesevi i-a cuprins pe toți turcii din Asia Centrală.

Dintre urmași îl amintim pe sufitul Muhammed Daniș mend care în opera sa„Mir‘atu’l-kulub” a scris despre Ahmed Yesevi: „în lumea de dincolo noi vom avea parte de asemenea stări încât Diavolul însuși va avea de învățat iar ei vor face treburile Diavolului ”...C redincioșii, poporul celor drepți, văzând dușmanul adevărat, îl vor iubi pe Cel Drept, așa cum ideea este exprimată în unele poezii

„Neconsiderând condiția sfântă îi judecă pe marii învățați
Nu diferențiază bun de rău, drept credincioșide ignoranți.
În această cale a religiei nu poate orice nepriceput să fie,
Numai cei drepți pot merge pe dumul arătat de sfânta religie”.

ca aceasta, demonstrându-se alături de ideologia turcilor din Asia Centrală faptul că Ahmed Yesevi este calif și Musulmanul Cel Ales. Una dintre operele cele mai vechi care cuprinde cuvintele rostite de Ahmed Yesevi este scri să în limba ceagataye (tătară) de către sufitul Muhammed Danișmend: Mir ‘atu’l- kulub. Cel mai vechi volum care conține operele lui Yesevi îi aparține lui Husameddin Sîgnaki (m.711/ 1311-1312) și este scris în limba persană. Aceste volume au fost retipărite. Prin opiniile sale din „înțelepciuni”,prin întreaga sa activitate, mai ales prin legendara sa viață, Ahmed Yesevi rămâne cel mai mare filosof mistic al Asiei Centrale.

OPERA

1. Divan-î Hikmet / Cartea Înțelepciunii sau Culegere de Poezii

Volumul care a adunat poeziile lui Ahmed Yesevi în turcă este intitulat așa: **Divan-î Hikmet.** Exemplarele volumului cuprind diferențe însemnate atât în privința limbii cât și în conținut. Situația aceasta denotă că ele au fost scrise sau pregătite de către autori diferiți. În timp ce au fost alese exemplare pierdute cu timpul, li s-au adăugat alte creații noi, opera îndepărtân du-se de forma originală. Totodată, trebuie să remarcăm faptul că la baza uturor poemelor sale se află credința și opiniile doctrinei realizate de Ahmed Yesevi. Aceste creații pe care le putem numi poezii tot așa de bine și înțelepciuni, au un rol unificator pentru popoarele tur ce. Divan-î Hikmet a fost editat în alfabet vechi și nou, în multe exemplare.

2. Fakrname / Cartea nevoiașilor

Cartea aceasta exprimă relațiile lui Yesevi cu lumea turcă, ea a fost redactată în limba turcă ceagatayă (tătară) situându-se alături de Divan-î Hikmet editat la Tașkent sau la Kazan. Fiind o broșură independentă, este totuși, în realizarea lui Kemal Eraslan o completare a operei Divan-î Hikmet.

3. Broșura „Risale der Adab-î Tarîkat"

Exemplarele acestei mici broșuri redactate în limba persană au fost găsite la Tașkent; textele se referă la morala și autoritatea musulmană, are relatări despre doctrina religiei, discipoli sau despre mari personalități, insistând asupra cunoașterii Lui Alla și a imnurilor religioase. A fost editată de către S.Mollakanagatuli în limba turcă kazahă. (Alma Ata, 2001)

4. Broșura „Risale der Makamat- î Erba' în"

Și această operă editată în limba persană îi este atribuită lui Ahmed Yesevi, având forma unei mici opere care cuprinde doctrina, preceptele, educația și referințe la realitatea înconjurătoa re, însumând patruzeci de autorități care explică sensul lor. Singurul exemplar cunoscut azi este cel al lui Tavșanlî Zeytinoglu din Kütahya, cartea putând fi găsită la Biblioteca Populară Județeană (nr.1056, vr.112a-113 a).

LEGENDELE

În ce privește viața lui Ahmed Yesevi, vechile surse ne oferă cunoștințe îngrădite. El a fost cu noscut în lumea turcă mai mult prin legende decât prin viața sa adevărată. O parte din aceste legende au ca scop să ne prezinte opiniile și preceptele sale, cealaltă pate, constituie imagina ția populară. Dintre multe legende care i s-au conferit, prezentăm următoarele:

Arslan Bab, conform legendei, era unul dintre înaintașii săi. (Bab are înțeles de șeyh). Acest cuvânt, mai târziu, în unele opere a fost trecut Baba).Într-una din acțiunile eroice ale Hz.Prof etului, acest înaintaș a rămas flămând și din această cauză s-a prezentat în față și a cerut ce va de mâncare. Ca urmare a rugăciunii Profetului, Gebrail / Gavriil a adus din rai o tavă cu curmale. Dar una dintre fructe a căzut jos. Gebrail a spus: „Această curma este norocul unuia dintre credincioșii dv, pe nume Ahmed Yesevi”. Cum se proceda ca fiecare obiect să fie dat stăpânului de drept, Profetul a.s. l-a însărcinat pe unul dintre discipoli să îndeplinească sarci na. În fine, curmaua a fost aruncată în gura lui Arslan Bab pentru ca aceasta să revină lui Ahmed

Yesevi care va trăi mai târziu, dar cu educația căruia el se va ocupa. Cum Arslan Bab a trăit 400 de ani, a venit la Sayram sau la Yesi și aici și-a îndeplinit misiunea.

În unele legende din alte zone, Arslan Bab este considerat tatăl lui Ahmed Yesevi, sau ruda acestuia, sau a lui Ibrahim Șeyh. În alte legende, este posibil ca Arslan Bab să primească în vis o curma, legenda fiind astfel schimbată în subiectul ei.

Ahmed Yesevi își împărțea timpul în trei. În cea mai mare parte a zilei el se ocupa cu ruga și cu pomenirea Lui Alla. În cea de a doua parte îi învăța pe elevii săi știința cea dreaptă, cu așa zisele aparențe și posibile greșeli. În cea de a treia parte a zilei el muncea ca să confecțione ze linguri de lemn și figurine ca să-și câștige existența. Conform unei legende el avea un bou care îl înțelegea. El atârna pe spatele boului o desagă în care punea lingurile și figurinele făcute de el și se repezea în piața din Yesi.Când cineva cumpăra linguri sau figurine, el se uita în ochii boului pentru a fixa prețul.Dacă existau oameni care luau marfă și nu plăteau, boul nu-i pierdea din ochi, mergea pretutindeni pe urmele lui. Până ce omul nu depunea plata, nu se îndepărta de acel loc. Când se însera, Ahmed Yesevi se întorcea acasă.

***

În orașul Urghenci din Harezm trăia un învățat pe nume Imam Mervezî (în unele legende se numea Mergazî sau Meragî). Cuvintele nepotrivite care se spuneau despre Ahmed Yesevi ajunseseră până la el. Pentru a se convinge, el și-a luat cu sine învățăceii și a pornit la drum. Cum Yesevi avea elevi peste tot, la masa lui se găseau mereu preparate pentru o mie de oas peți. „Eu am memorat o mie

de probleme pe care am să le supun una câte una atenției acest or oameni" se gândi el.În acest timp, Hz.Ahmed Yesevi se afla în chilie. I-a spus învățăcelului său, sufitului Muhammed Danișmend: „Vrei să te uiți cine vine spre noi?" a poftit el.Danișm end, era alături de Mervezi și de alți discipoli când a spus că a pregătit trei mii de probleme. Cu porunca dată de Yesevi, Muhammed Danișmend a șters o mie din cele trei mii de întrebări pregătite. După aceea, Hz.Yesevi a poruncit la fel dicipolului numit Suleyman Hakîm Ata. El a procedat așa. Cu cele o mie de întrebări care i-au rămas în memorie, Mervezî a venit la Yesevi. Apropiindu-se de hogea Ahmed Yesevi, a spus: „Tu ești cel ca re rătăcești din calea dreaptă pe robii Lui Alla?" Yesevi nu s-a supărat deloc. Dar nici n-a răspuns.Primiți acum să fiți trei zile musafirul nostru, vom vorbi după aceea"a spus el.După trei zile s-a aranjat o masă. Mervezî a ieșit la pupitru ca să-și țină discursul. Atunci, Ahmed Yesevi i-a spus lui Hakîm Ata să șteargă o problemă mai veche.Hakîm Ata s-a rugat către Alla. Și cele o mie din mintea sa au fost șterse. Mervezî a ieșit la pupitru și a vrut să vorbească.Dar în mintea lui nu mai era nimic.Și-a deschis cărțile și caietele, dar a văzut că totul fusese șters. Paginile erau goale. Văzând Mervezî o asemenea situație, a înțeles greșea la făcută, s-a pocăit și a devenit discipolul lui Ahmed Yesevi. Fiind alături de el, a putut să obțină poziții superioare.

***

Referitor la o altă legendă putem să afirmăm că într-un loc apropiat de orașul Yesi , loc numit Savran, exista un târgușor. Populația de aici a trecut masiv la religia musulmană și au devenit dușmanii musulmanilor din Yesi și ai lui Ahmed Yesevi. Cu cât se afirma personalitatea și se cunoșteau miracolele înfăptuite de Ahmed Yesevi, cu atât creștea numărul celor care i se ală turau,

cu atât mai agitați deveneau cei din Savran. Așa creștea dușmănia lor față de hz.hoge. (hz este prescurtarea unui titlu onorific având sens de excelență; titlul se acorda profeților). Într-o zi ei au vrut să-l ponegrească găsindu-i o vină. S-au adunat într-un loc. Au adus aici bo ul unuia dintre ei și l-au sacrificat. I-au lăsat numai picioarele. A doua zi au reclamat fapta Kadiului, judecătorului islamic. Ei au susținut că li s-a furat boul, că acest animal a fost sacri ficat, apoi dus repede, cu sângele curgând, iar ei, urmărind dâra de sânge, au aflat că urmele se terminau la chiliile lui Ahmed Yesevi. Kadiul le-a permis să meargă la chilii și să-și caute bo ul. Așa că au venit aici și s-au dus direct la locul unde ascunseseră noaptea boul.Credeau că și-au atins scopul, dar miracolul lui Yesevi s-a înfăptuit, ei au devenit pe dată câini. S-au repe zit la carnea boului și au mâncat totul. Astfel li s-a cunoscut starea reală. Apoi s-au repezit la pulpana lui Ahmed Yesevi.Recunoscându-și greșeala, ei s-au rugat și au cerut iertare. Făcând u-i-se milă, Hz.Yesevi s-a rugat și el. Numai în aceste conjuncturi și-au recăpătat vechea condi ție umană. După o altă legendă, acești locuitori din Savran l-ar fi omorât pe fiul lui Ahmed Ye sevi și tăindu-i capul l-ar fi aruncat într-o curte, apoi, aducându-i-l lui Yesevi drept pepene galben.

***

Dacă urmărim firul relatării unei alte legende, aflăm că Ahmed Yesevi stătea în fața școlii sa le. El a văzut cum a trecut pe stradă un grup de copii. Acești copii mergeau la geamie sau la medrese (universitate cu profil general, religios) pentru a învăța Coranul și aveau cu ei exe mplare așezate în desaga ce le atârna de umăr, dar dintre toți, numai unul, din respect față de Cartea Sfântă, Coranul, își ținea pe cap desaga. În plus, la întoarcere, nedorind să stea cu spatele în fața profesorului, mergea cu spatele. Ahmed Yesevi a văzut situația

și i s-a adresat astfel copilului: „Fiule! Cere permisiunea mamei și a tatălui tău ca eu să-ți predau în continu are lecțiile de religie”. Copilul a obținut permisiunile necesare și a venit la medrese. A studi at vreme de mulți ani, a absolvit, a devenit un om de știință valoros. Acest copil se numea Suleyman. Într-una din zile, Ahmed Yesevi l-a trimis pe Suleiman cu alți colegi la pădure să ad une lemne. Cu lemnele aduse se gătea mâncarea pentru derviși, elevi și musafiri. În timp ce copiii aduceau lemne, a început ploaia. Suleyman și-a scos haina și pelerina pentru a înveli lemnele. Când ei au ajuns la localul instituției lor de studiu, lemnele umede aduse de copii n-au ars ci s-a aprins numai bucata adusă de Suleyman. Observând situația, A.Yesevi a spus: „ tu ai făcut un gest bine gândit, de acum încolo tu te vei numi Suleyman Înțeleptul”. În anii următori, primind diploma de absolvire de la Ahmed Yesevi și prezentându-se la post în ținutul Baqîrgan i s-a mai spus Baqîrgan. (Cel care strigă) ; astfel a devenit celebru această persoană, dar renumele de Hakîm Ata a fost cel recunoscut de către majoritate.

***

Ahmed Yesevi, unul dintre marii admiratori ai Hz. Profetului, gândindu-se că acesta a murit la 63 de ani, și-a dorit să moară ca și el; a vrut să părăsească lumea de la suprafața pământului la aceeași vârstă. Își trăia viața petrecând cea mai mare parte a timpului într-o chilie construi tă sub pământ. Printre învățăceii veniți mai devreme se număra și Seyyd Mansur Ata; acesta, coborând prima dată în chilia subpământeană s-a simțit trist. El s-a gândit : „șeyhul meu trăiește strămtorat în acest loc îngust” și a început să plângă. Atunci i s-au ridicat perdelele din ochi, locul crezut de el ca strâmt, s-a mărit, atingând cu un vârf răsăritul și cu celălalt, apusul. A înțeles că a greșit.

***

Într-o zi, în incinta instituției fondate de Ahmed Yesevi se adunaseră mulți discipoli. Dar cum locul era mic, ei transpiraseră peste măsură. Ei au așezat în partea de jos a clădirii un ulcior și i-au deschis gura pentru aerisire.Tranpirația care se scurgea pe aici se transforma în șerbet dulce. Ulciorul a devenit vestit cu denumirea de „Ulciorul iubirii”.

MAUSOLEUL LUI AHMED YESEVI

În anul 1166, când Ahmed Yesevi a murit, localul instituției sale de învățământ avea o supra față mare și totuși el a fost înmormântat la o distanță de o sută de metri, construindu-i-se un mormânt simplu. Într-un interval scurt de timp, acest mormânt a devenit pentru musulmanii din zonă un loc de pelerinaj, dar n-a trecut vreme multă și au năvălit mongolii (înc.sec.al XIII-lea), care au transformat ținutul în ruină. La sfârșitul sec.al XIV-lea a apărut Emir Timur care a desființat imperiul Oastei de Aur/ Altîn Orda Dvleti, pornind la drum pentru a-și întâmpina mireasa, pe Tukel Hanîm, fiica Hanului din Mongolia, care venea cu un alai deosebit de mare și bogat.El trecea pe lângă orașul Yesevi, cu acest prilej a vizitat mormântul lui Hogea Ahmed Yesevi. În timpul acestei vizite Timur a avut un vis, Ahmed Yesevi i-a apărut în vis, l-a felicitat pentru victoriile obținue, ca mulțumire a poruncit construirea unui mausoleu mare în locul celui vechi și mic. Pentru a

se construi acest monument au fost aduși aici cei mai vestiți arhi tecți ai Turchistanului, activitatea s-a aflat sub ordinele lui Hogea Huseyin Șîrazî.

Construcția are două cupole, partea centrală cuprinde un cazan (ceaun) mare. Acesta s-a co nstruit prin topirea a șapte metale, rugile scrise în jurulm cazanului dau unele informații despre melșterul care l-a lucrat. La început, în acest vas s-a pus apă ușor ruginită. După namazul de vineri acest vas era vizitat pe considerentul valorii sale sfinte. În anul 1934, la ordinul lui Stalin vasul a fost depus fără să mai fie returnat, la muzeul Hermitaj Leningrad din St.Petersburg. Abia după insistența autorităților din Cazahistan, în anul 1989, vasul și-a reluat locul din cadrul mausoleului. Având o cupolă uriașă deasupra sa, acest centru de bucătărie s-a putut bucura de construir ea altor grupuri centrale, precum casa de rugăciune (mescid), biblioteca, odăile dervișilor, odăi numite halvethane, camera apei de fântână, numită kudukhane, precum și alte multe interioare conform planului inițial.

În continuarea construcției centrale se află un tug-steag prezent în cultura Asiei Centrale, pentru că este un simbol antic; el este format din fire luate de la coada caluluiși așezate la vârful stâlpului; se așează apoi steagul fluturând; alături se mai află o ușă (poartă). Această poartă se deschide în camera unde s-a înmormântat Ahmed Yesevi, loc numit Gurhane.Poarta are pe ea lucrături săpate în lemn, interiorul are balamale pe una este scrisă data de 797 de la Hegira sau 1395 e.n. Catafalcul leu A.Yesevi s-a construit dintr-o piatră de culoare verde deschisă. În unele odăi centrale se pot vedea și alte mormin te. Cu începere din sec.al XVI-lea au fost înmormântați aici unele personalități (șefi sau stăpâni de bogății) ale turcilor Kazahi.

Împrejurimile și fațada chiliei este împodobită cu picturi pe porțelan, numai poarta este sim plă. Siruația aceasta se explică prin neașteptata moarte a lui Timur, construcțiile nefiind ter minate. În plus, partea de la intrarea principală pare să fie nefinisată tot din această cauză. După decesul lui Timur, în anul Hegirei 1000, în e.n. 1591-92, Emirul Buharei, Abdullah Han, a decis și a reușit să finalizeze această arcadă. Schela așezată în timpul Hanului Abdullah ni s-a transmis prin unele scânduri care au învins timpul.

În exteriorul mausoleului există în par tea de deasupra a marginilor triunghiulare versete din Coran scris pe porțelan pictat. Ele, ver setele aparțin capitolului En'am paragrafelor 59-63. Pe frontispiciul exterior se mai află por țelanuri de tip chinezesc cu înscrisuri meșteșugit lucrate, precum Kufi, Alla, Muhammed, el-Hamdi, lillah, Allahu Ekber, La ilahe illallah. Înafara mausoleului se află grădina unde sălășlu iesc alte morminte, ca ale fiicei lui Ulug Beg, al lui Ebu'l- Hayr Han şi ale soției sale Rabya Sultan.

TEORIA FILOSOFIEI YESEVI

După Ahmed Yesevi, prin discipoli, filosofia „Tasavvuf yolu”/ Calea misticismului (islamic) precum și ideile sale, s-au răspândit în Asia Centrală, cu timpul ajungând în cele mai îndep ărtate locuri. Urmașii săi au denumit doctrina „yeseviyye”, adică „aparținând lui Yesevi” și, prin faptul că majoritatea lor erau turci, acești discipoli și-au mai luat numele de Turcii Suc cesori sau Scânteia Turcă, sau Disputa (Dialogul). Cei mai vestiți discipoli ai lui Yesevi au fost: Mansur Ata, Said Ata, Sufi Muhammed Danișmend și Hakîm Ata. Filosofia lui Yesevi s-a extins mai ales prin Hakîm Ata și învățăceii săi.

Numele lui adevărat era Suleyman Bakîrgani olan Hakîm Ata. (m.582 /1186); după ce și-a terminat studiile mistice s-a despărțit de Yesi și a ple cat în ținutul Harezm unde s-a ocyupat cu succesiunea. Întocmai ca mentorul său, Hogea Ah med Yesevi, a muncit ca misionar, în același timp scriind poezi, editând o revistă numită „Cartea celui care strigă”, revistă care a ajuns până la noi. Cărțile sale: „Apocalipsa”, ”Cartea lui Meriyem”, urmată apoi de „Ascensiuni” precum și de alte volume de poezii, au fost adun ate la un loc, alături de poezii turcești

având autori turci necunoscuți. Cuvintele, sintagmele, zicătorile sale au devenit celebre, precum aceste citate: „Barcea e bun, noi suntem răi, Barc ea e grâu, noi suntem pleavă”; sau„toată lumea e bună, noi suntem răi”; „toată lumea e (scumpă) precum grâul, noi suntem pleava”; alteori spunea: „să știi că Hîzîr este, fiecare noapte este noaptea de Kadîr (noaptea revelației Coranului).Mormântul lui se află în orașul Kongrad din ținutul Karakalpakistan, în Uzbekistan.

Cel mai important discipol al lui Ata Hakîm a fost Zengî Ata (m. 656 / 1258). El a trăit la Tașk ent și întreținut din munca sa de cioban. Soția lui a rămas văduvă după moartea acestuia și s-a căsătorit cu Anber Ana. Zengî Ata a avut patru discipoli vestiți: Uzun Hasan Ata, Seyyid Ata, Sadr Ata și Bedr Ata. Dintre toți aceștia, Seyyid Ata și Sadr Ata au mers în stepa kîpceagă (cumană) la Saraycik; acolo l-au invitat pe hanul Ozbek să treacă la religia islamică; așa au câș tigat pentru credința lor 70.000 de persoane care s-au islamizat.

Ahmed Yesevi a mai avut un urmaș propovăduitor al preceptelor sale, pe califul Sufi Muham med Danișmend care și-a avut sediul la Otîrar, localitate unde a muncit pentrun poporul său de credincioși. Cel mai celebru elev al lui Danișmend a fost Suzuk Ata (după unele surse era poreclit Sukciuk sau Suksuk); mai este amintit Șeyh Mustafa. Califul lui Șeyh Mustafa, Ibrah im Ata svea un fiu numit Ismail Ata. El avea 10 ani când i-a murit tatăl, de aceea a primit învă țăturile religioase și educația cerută de epocă, în localitățile Harezm, Buhara și Samarkand; abia după aceste studii el s-a dus la Hocend pentru a primi învățătura califatului de la Șeyh Maslahat din Kazîgurt. Fiul și califul Hogea Ishak, pe la mijlocul sec. al XIV-le a început să scrie opera sa în limba turcă : „Hadîkatu’ l-arifin” în care explică opiniile sufiților Yesevi precum era tatăl său și, fi rește, colegii acestuia. Ismail

Ata și fiul său, Hogea Ishak își au mormintele în apropiere de Kazîgurt, la Turbat. Acei filosofi descriși mai sus, Suzuk Ata și-a exercitat funcția la Taraz, dând califat unuia poreclit „Meliku'z- zuhhad"; această suită de mari învățați, coborâtori direct din învățătura Hz. Profetului Muhammed, îi avea pe Ebu'n-Nur Suleyman Așîk b. Davud și pe Gemaleddin Muhammed Kașgarî, activitatea lor continuându-se împreună.

Discipoli, apoi mari filosofi, ei au fost deja amintiți mai sus: Zengî Ata, discipol și calif, de după Sadr Ata, odată cu Elemîn Baba (în unele surse este numit Eymen sau Almîn); urmea ză Șeyh Ali Șeyh și Mevdud Șeyh. Acești învățați s-au străduit să ofere poporului cunoașter ea căii drepte.După Mevdud Șeyh elita yesevistă și-a continuat activitatea dar s-a împărțit în două laturi: una dintre ele și-a început activitatea cu Kemal Șeyh Ikani, în timp ce cealal tă a fost condusă de Hadim Șeyh. În urma lui Kemal Șeyh o latură a autorității doctrinare a continuat prin: Șeyh Aliabadî (Seyyid Ahmed), apoi cu Șemseddin Ozgendî, Abdal Șeyh (Șeyh Uveys), Șeyh Abdulvasi' şi Șeyh Abdulmuheymin. Despre acest ultim personaj se știe că a trăit la Tașkent în secolul al XVI-lea. În seria aceasta de mafi savanți se află și Șemseddin Ozghendî cel care a scris poeziile din seria înțelepciunii, întrând în vol. „Șems-i Asi".

Ceaklaltă latură a filosofiei lui Yesevi, cea care începe cu Hadim Șeyh, a continuat să existe împărțindu-se în interior tot în două brațe: prima latură i-a avut pe califii Șeșyh Gemaleddin Kașgarî Buharî, Suleyman Gaznevi, Seyyid Mansur Belhi (m.965 / 1557) care, persistând în ideologia și creația sa el a vizitat Istanbulul epocii otomane, întâlnindu-se cu Nakșibendi și șeyhul Yesevî Ahmed b.Mahmud Hazînî. Operele scrise de Hazînî sunt: Gevahiru' ebhar min

emvagi' l-bihar, Menba 'u ' l-ebhar fi riyazi'l-ebrar, Huccetu 'l-ebrar, Tesellau'l-kulub, Cami'u'l-mursidün ve Düvan. Gemaleddin Kaşgarî din această latură a plecat din Buhara și a trecut alături de Șeyh Hudaydad Buharî Gaziregi (m.939 / 1532), Mevlana Veli Kuh-i Zerî, Kasîm Șeyh Azizan Kermînegî (m.986 / 1578) și Pîrim Șeyh, avându-l alături pe AlimȘeyh cu porecla Muhammed Alim Sîdîkî (m. 1043 / 1633). Ultimul reprezentant și-a terminat opera în limba persană în anul 1033 / 1624, operă numită în persană„Lemehat min nefehati' l-ku ds" în care își începe opera cu Ahmed Yesevi și apoi continuă cu urmașii acestuia, dându-ne și informații importante despre toți. Mevlana Osman, califul lui Alim Șeyh, alegându-și califatul împreună cu Mevlana Muhammedi Imla din Buhara (m.1162 / 1749-1750) a aderat la opiniil lui Yesevi prin latura numită Nakșibendiye, obținând diploma.

Printre califii lui Alim Șeyh a fost și Muhammed Șerif Buhari (m 1109 / 1697) care a scris în limba persană opera „Huccetu' z- zakirın li reddi'l-munkirin" în care el aduce exemple ce demonstrează opinia sa, dând și informații juste asupra califilor lui Yesevi. Acest om era au toritatea filosofiei Yesevite cât și a învățăturii Nakșibendilik.În domeniul înțelepciunii există Kul Șerif care a scris poezii în limba turcă demonstrând opinii. După el, elita filosofiei mistice s-a desfășurat cu operele lui Fethullah Azizan și cu Lutfullah Azizan , cu intelectuali ca Șeyh Hudaydad b. Taș Muhammed Buharî (m 1216 / 1801). Conform filosofiei tasavvuh / mistica islamică s-au scris opere precum este cea aparținând lui Șeyh Hudaydad „Bustanu'l-muhibb în"scriind date exacte în limba turcă despre doctrina lui Yesevi, dialectul fiind concludent.Ca liful lui, Omer Ișan este atașat de latura Nakșibendilik. Până la începutul sec.al XIX-lea aceas tă filosofie a continuat să existe și să-și exercite influența, chiar în momente de slăbiciune a reținut

teme yesevite, iar la sfârșitul sec.al XIX-lea, când Asia a intrat sub guvernarea rusă, a dispărut.

În afara șeyhiilor Yesevi, mai sus s-a amintit numele, viața, activitatea unor personalități care au contribuit într-o măsură importantă la cultura yesevită prin opiniile lor. Dintre califii lui Ahmed Yesevi este cunoscută activitatea unor reprezentanți precum Baba Macin și Yaşlîg Yunus Ata, Ismail Ata și discipolul acestuia, Otlug Yunus Ata, Bahaeddin Nakșibend și cei cu care a colaborat, precum Kusem Șeyh, Halil Ata și Pehlivan Ata, fiul lui Emir Kulal și cei cu care a colaborat, Kok Ata, Tonguz Șeyh din Turchistan, Turkciu Ata, cel care vorbea numai în limba turcă și care venise din Tașkent ca șeyh al lui Yesevi, fiind doar câțiva dintre aceștia.

Au existat oameni care au relatat că au primit învățătura lui Ahmed Yesevi în vis, de la un șe yh încă în viață deși era șeyhul lui Yesevi, sau al discipolului Uveysi, urmașul. În sec.al XV-lea în apropiere de Șehrizebz a trăit un învățat numit Seyyd Ahmed Beșîrî cunoscut sub numele de Hazret Beșîr (m 868 / 1463) precum și Muhammed Șerif Buzurgvar care a trăit în sec.al XVI-lea în Turchistanul de Răsărit (m 963 / 1556-57). Viața și legendele referitoare la Seyyd Ahmed Beșîrî au fost adunate în volum de Nasîr b. Kasîm din Turchistan, cunoscut și cu num ele din volumul în limba persană de Heșt Hadîka sau Hadaiku ʻl-cinan. Lui Muhammed Șerif Buzgurvan i s-au atribuit legende fără a li se cunoaște autorul, așa cum s-a întâmplat cu volu mul în versuri al lui Muhammed Sîddîk Zelili scris în limba turcă, sub semnătura lui Tezkire-i Muhammed Șerif purtînd același nume.

În unele surse bibliografice se definește personalitat ea unor Biraș b.Abraș Sufi, Huseyin Beg având mormântul lângă Ufa, care ar fi trăit

în ținutu rile tătărești sau bulgare, urmați apoi de Avșar Baba sau Gözlü Ata, din Turkmenistan, urmași ai doctrinei Yesevi.

Către sfârșitul sec.al XV-lea s-a scris de către sufiții din județele aferente Anatoliei, cum a r fi Hagi Bektași Velî sau de către califul lui Ahmed Yesevi, care apreluat înainte de sec.al XIV-lea în cartea„Legendele valahului" cu reluare în sec.al XV-lea în doctrina șeyhului Baba Rasul av ând porecla Baba Ilyas, calif din Horasan care a scris„Istoria lui Așîkpașazade". În plus, în sec. al XVII-lea, când Evlya Celebi a scris în a sa Seyahatname / Cartea Călătoriilor despre dervișii lui Yesevi, precum Gheykli Baba și Emirgi Sultan (Emîr-i Cin Osman) au scris despre surse mai vechi dar credibile„ Legendele lui Elvan Celebi", „Istoria lui Așîkpașazade", sau, „Istoria" lui Vefayiy amintind de califi, înaintași valoroși, ca Baba Ilyas. Într-o epocă mai târzie au fost scrise bibliografii ca „Vilayetname"sau „Seyahatname" în Anatolia, o parte dintre ele sup raviețuind sub denumirea de „doctrine yesevite", fiind descrise opinii din sec.al XIII-lea ap arținând califilor Vefayye Baba Ilyas din Horasan care a început o răscoală împotriva statu lui Selciug, prin ideile sale spirituale psihologice. Evenimentul s-a numit Răscoala Baba-ilor și a fost înăbușită de către forțele statului, apoi înscriindu-se în doctrina Vefayye a sufiților Babay care și-au ascuns doctrina din cauza evenimentelor descrise ca originare din Yesevi. În secolele următoare, aceste opinii au trecut în conținutul operelor numite Vilayetname și Seyahatname. Din asemenea considerente, precum inexistența surselor originale cu referire la elită, în Balcani și în Anatolia secolelor al XIX-lea nu putem lua în discuție evenimente cla re din Asia Centrală, din zone precum Fergana, Kîrgîzia, zone în care răscoale aparținând ce lor numiți Lagii (Laciler) sau Păroșii (Saçlı) nedovedite ca având origini în filosofia Yesevi. Ac estea sunt ultimele rămășițe ale calendarului Yesevi din Asia Centrală.

EDUCAȚIA MISTICĂ ÎN FILOSOFIA YESEVI

Relație

Relaționarea se poate interpreta ca intrare, legare în doctrina mistică.În filosofia Yesevi educația începe cu relaționarea. Hogea Ishak b. Ismail Ata din sec.al XIV-lea a scris în limba turcă ceagataiă (tătară) opera numită „Hadîkatu'l-arifin" în care a explicat cum se făcea intisap / realaționarea în filosofia Yesevi: Șeyhul, dorind să devină propovăduitor (discipol) prinde mâna celui care s-a prezentat cu această intenție, propune pocăința, supunerea față de Alla, spunând de trei ori rugăciunea în limba arabă, care are un sens de

integrare în dog mă. Apoi prinde cu mâna o foarfecă, spune o altă rugăciune din versetul Tahrîm și taie trei fire de păr, din dreapta. Din stânga apoi din centru. Simbolul înseamnă că discipolul se des parte de lume. Se continuă sfaturile date viitorului discipol prin îndemn la namaz, rugăciune, respectare a adevărului.

Demonstrația

În filosofia yesevită demonstrației și afirmației cu voce tare a acesteia i s-a dat numele de „zikr-i erre". Expresia are sensul de testare în persană. În evoluția demonstrării glasul a pierit și au rămas numai gâtuirile, acel zgomot din gât fiind așa definit. Către sfârșitul sec. al XIII-lea și începutul sec.al XIV-lea șeyhul yesevit Ismail Ata a declarat următoarea idee despre zikir (argumentare): „așa cum fierarul bate fierul după ce l-a înroșit în foc, tot așa și discipolul yesevit își curăță inima lovind-o cu argumentele Lui Alla". Ismail Ata își termi na activitatea de primire în doctrină, adresându-se discipolului așa: „Hei, dervișule ! Am devenit frați de credință. Primește sfatul meu: închipuieți lumea aceasta ca o cupolă verde, fă-ți ritualul obligatoriu ca și cum numai tu ai fi în lume cu singurul Alla. Să-ți faci datoria, în așa fel ca să rămână numai calea Lui Alla iar tu să ieși din această stare!" Hogea Ishak b. Ismail Ata repeta pentru fiecare șeyh sau discipol câte unul din numele cu care era pomenit Alla, Hogea Ahmed Yesevi fiind cunoscut cu numele de„ Alla" și Hu, aceste două erau suge rate discipolilor, iar Ismail Ata folosea numele „Hu".

Nu se cunoaște autorul, opera este amintită cu limba turcă ceagataie: „Risale-i Zikri Hazret-i Sultanu'l" care scrie despre cele șase obligații ale filosofiei Yesevi: 1. Ism-i zat /Să demonstr ezi existența Lui Alla; starea aceasta se poate demonstra și cu formele„Alla Hu, Alla Hu, Ya hu, Alla hu". 2. Ism-i sîfat / Să demonstrezi cu vorbele „Hai ah, hai ah. Acesta se spune la na mazul de amiază „Hai și ah" cu degetele îndoite. 3. Dusere zikri / A treia demonstrație cu „Hay, ah, Alla, hay, Hu" și „Hay, Hayyen, Hu Alla"; demonstrația cuprinde formulele„Hay, Hayyen, Hu Alla". 4. Zikri-Hu sau demonstrația folosind termenii „Hu, Hu, Hu Alla; Hu, Hu, Hu Alla". 5. Zikr-i Ceaikun sau demonstrația cu ritm, armonie, muzică, cu concordia sunete lor„ceak, ceak". 6. Cehar darb sau „Hay, ah ah ah, Hay, Hu; Hay, ah, ah, ah, Hay, Hu. Aceste șase demonstrații au ca adaos „Zikr-i kebuter" (argumentul porumbelului) care cere execu tarea sunetelor „Hu, Hu.

Izolarea

Stării de singurătate în care dervișii se retrag, pentru rugăciune și meditație i s-a dat denumi rea de „halvet". În doctrina Yesevi una din laturile importante este și această stare de izolare sau de singuraătate sau de retragere. În filosofia aceasta izolarea are un sens general, cu sim boluri de interiorizare și ceremonie protocolară. Conform relatării lui Hazînî în „Gevahiru' l ebrar" la Yeseviți izolarea se face în grup. Dicipolii care se pregătesc să intre la izolare încep să țină post cu o zi înainte. Tot cu o zi înainte de

izolare, la namaz-ul de dimineață discipolii își înmulțesc rugăciunile. În aceeași zi, după namazul de seară, se închid toate ușile, hornurile absolut toate ieșirile, dervișii ocupându-se până la apusul soarelui numai cu pocăința și cu ru găciunile. După namaz-ul de seară, pentru masa de iftar(dezlegare) se aduce apă caldă, cu ca re dervișii își încheie postul, nedându-li-se apoi deloc apă. Li se oferă ciorba din meiul negru. (este vorba de planta rezistentă la intemperii, tarî tătăresc). După consumarea acestei ciorbe toți cei prinși în starea de izolare, primesc un pepene roșu mic sau ayran, pentru a li se scade temperatura. După servirea mesei se slujeşte ritualuri musulmane citindu-se fie un verset din Coran sau chiar câteva. Rămănând în picioare se spune de trei ori rugăciunea tekbir, apoi,așe zându-se jos ze spune ruga zikrullah.Este timpul dedicat citirii unor imnuri religioase denumi te „hikmet" (înțelepciune). După aceste momente sunt rași pe cap și se slujeșlte tekbir în cele patru colțuri ale locului. Urmează o perioadă în care se fac rugăciuni. Până la stingerea candelei are loc odiha vreme de câteva ore, visele fiind aduse la cunoștința șeyhului.

Izolarea dura patruzeci de zile. La sfârșitul celor 40 de zile, cei însărcinați cu serviciul la bucă tărie, desemnați dinainte, sacrificau un anumal.Sângele și oasele acestor jertfe erau ascunse. Gâturile se preparau în kebab, se consumau reci cu ayran. În acea noapte sufiții reveneau la casele lor spre a se odihni și a doua zi la namazul de dimineață spuneau rugăciuni, aduceau dovezi de credință și anunțau sfârșitul izolării.

Festinul

Unii șeyhi yeseviți doreau să sublinieze doctrina și morala prin festin: „Namazul poate avea vreun accident, dar festinul, nu.Pentru oamenii ignoranți , erau sufiți care creau situații de neliniște. Conform unei legende, Hogea Ahmed Yesevi a trăit odată un festin lipsit de bună stare și liniște., sitruații pe care discipolii au căuta-o în mănăstire, cercetând totul și găsind acolo Bstonul unui ignorant; până cde n-au aruncat bastonul afară, ei n-au avut liniște.

Califatul

Dervișul care și-a terminat studiile, primește califatul și are dreptul să exercite funcția obținu tă. Simbolul funcției și al credinței în filosofia yesevită aparține unui om, acesta este ales de șeyhul care îi dăruiește un baston. Oile ciobanului se mână cu bastonul, se apără de lup tot cu bastonul, educația omului care a ajuns calif trebuie să se facă utilă. Discipolul care nu poate să îndeplinească condițiile mistice, nu poate fi calif. După ce discutăm aceste situații, pentru a afla dacă mai poartă în el sentimentul vanității, i se agațăfie un coș de gât fie i se impune să devină cerșetor pentru o perioadă. Omul care a primit bastonul de calif trebuie să fie un om cu o moralitate superioară și să nu-l uite pe Ahmed Yesevi în rugăciunile sale.

Serviciul

Hogea Ishak b. Ismail Ata în cartea sa„ Hadîkatu'l arifin" în al treilea capitol scrie despre șeyhi și despre viața lor. El ecrie că „a fi șeyh, înseamnă să chemi mulțimile la adevăr", „să devii folositor oamenilor". Ismail Ata a fost întrebat: „câte căi există prin care să apropii oamenii de Alla?"El a răspns așa:„în natură există calea de a număra toate moleculele. Dar nu există altă cale mai plăcută decît aceea de a-l ajuta pe un musulman și de a-l face să fie mulțumit de tine."

În concluzie, putem afirma că Ahmed Yesevi este prietenul Lui Alla în Asia Centrală prin poe ziile, ideile, operele sale, el dăruindu-și efortul pentru răspândirea moralei (ahlak)* Islamice. Având maniera înțelepciunii, poeziile lui au ajuns până în Anatolia, poezia „Am nevoie de tine"scrisă de Yunus Emre fiind parcă o repetare (de sens și de formă) a poeziei sale„Mence sen ok kerek sen". În cultura otomană a mănăstirilor de tip Nakșibendî întâlnim poezii cu de dicații către mănăstirile uzbece, ele amintind de Divan-î Hikmet. În ultima etapă a civilizației otomane a scris poezii Domnul Hagi Hasan Șukri (m.1327 / 1909) unul dintre califii lui Nakși bendî- Halidî traducând din limba turcă ceagataie (tătară) în limba osmanlîie, prezentându-le cu semnătura lui Ahmed Yesevi ca autor (Tradus din / Tercume-i Divan-îAhmed Yesevi, Istan bul 1327/ 1909). Această situație apare la o distanță de mii de kilometri și de secole distanță

*Ahlak- înseamnă educație umanistă, noblețe, criterii morale normale, în concepția islamică.Sunt multe criterii originale în normalitatea aceasta.Ele ar fi: spiritul dreptăț ii, cinstea, încrederea, răbdarea, supunerea, generozitatea și credința în Alla.(Riza Fazîl, Dicționar religios, Aqmescit, 2004, p.25)

de Asia Centrală, dovedind că opiniile marelui umanist au avansat în timp și în spațiu.

Poeziile pline de înțelepciune ale lui Yesevi sunt cunoscute de secole în stepa kazahă, în cort urile din satele Uzbekistanului și Kîrgîzistanului. În ceainăriile uzbece erau recitatori din ope rele lui Yesevi, lor li s-a dat numele de Yesevihane, adică hanul lui Yesevi; ele se recitau în sp ecial în adunările femeilor din ținutul Fergana, care își învățau copiii după cărțile de poezii ale lui Hakim Ata sau din Divan-î Hikmet al kîrgîzilor. Exista printre kîrgîzi opinia că în lumea de dincolo, la podul Sîrat, Ahmed Yesevi îi va ajuta pe kîrgîzi Azi, în Turchistanul numit din vechi me Yesi, ținut aflat în teritoriul Cazahistanului, era un oraș unde miresele vizitau mormântul lui A.Yesevi, rugându-i-se; iată dovezi de respect pentru omul care învinge secole.

Bibliografie

Babageanov, Bahtiyar, O nouă sursă asupra ritualului doctrinei Yasavi: Revista cu referire la istoria sufismului, 3 (2001) p.223-228

Bige, Viața lui Hogea Ahmed Yesevi, Istanbul, 2011

Buharî, Seyyd Zinde Ali, Semeratu'l – meşayıh, Taşkent, Academia de Științe din Uzbechistan, Institut Ktp nr.1336, vr.1 a – 291 b.

Buharî, Şeyh Hudaydad b. Taş Muhammed, Bustanu' l Mubin (ed.B.M. Babageanov – M.T.Ka dîrova), Turkistan 2006, p.222-224.

Geandarbec, Zikiriya, Exemplarele turce Nasab – nama din istoria Turciei, Alma Ata, 2002

De Weese, Devin, Islamizarea nativă a imperiului Oastei (Hoardei) de Aur. Pensilvania 1994, p.567- 573

Același autor, Jurnalul Islamic, Studii, Links Betwen și Yasavi în Tradiția Sufită Naksbandi, p. 180- 207

Același autor, Yesevi în Hagiografia persană, Heritaj și Sufism în Asia Centrală, III, Oxford 2000, p. 389- 414

Același autor, „Yasavi" Islamul în teritoriile marelui imperiu rus, Moscova, 2003, fascicule 4, p. 35-38.

Eraslan Kemal, „Ahmed Yesevi", TDV Enciclopedia Islamică, Istanbul, 1989, II, P.159-161.

Hakîm Ata, Baqîrgan kitabî / Cartea Strigătului, Kazan, 1884.

Hogea Ishak b.Ismail Ata, Hadikatu' l – arifin, Talkent, Institutul Oriental al Academiei din Uzbechistan, Ktp, nr.11838, vr. 1 b – 131 a.

Hazînî, Ahmed b. Mahmud, Cevahiru' l ebrar min emvaci ' l – bihar, Universitatea

Istanbul, Ktp, TY, nr.3893, vr.15 a – 17 b, 25 b- 26 a.

Huseynî, Muhammed Șerif, Huccetu' z –zakirîn li-red- di'l – munkirîn, Suleymaniye Ktp, Domnul Reșid, nr.372, vr.1 b – 201 b.

Kaya, Onal, Tezkire –i Hakîm Ata: Viața exemplară a unui derviș Yesevi, Ankara, 2007

Kenjetay, Dosay, Hogea Ahmed Yesevi și suistemul său de gândire, Ankara, 2003.

Köprülü, Fuad, Primii mistici în literatura turcă, Ankara, 1981.

Mevlana Safiyuddin, Traducerea cărții Neseb –name (Hz. Kemal Eraslan, Istanbul, 1996.

Muminov, Așirbek și alții, Islamizatsya i Sakralnîye Rodoslovnie v Sentralnoi Azii, Alma Ata, 2008, II, p.188- 193.

Rafiu'ddin, Seyfuddin – Nadirhan Hasan, cu opera „Hazînî ' nin Camiu ' l – Murșidin"în revista Știința Mistică și Academia de cercetări, V / 12 (2004) p.159-166.

Safi, Ali b. Huseyin, Reșehat –î Aynu' l-hayat (thk. Ali Asgar Mu' îniyan), Teheran 25 36/ I, 17 -34, 97, II, 370-372.

Sîddiki, Muhammed Alim, Lemehat min nefehati' l –kuds (ed.M.Nezîr Rancha)ö Islamabad 1986.

Tekgean, Munevver, Hakim Ata și Cartea Strigătului, Univ.Selgiuc, Științe Sociale, Ins.Konya (teză de doctorat tipărită).

Tosun, Negidet, „Opera „Miratu'l – kulub "despre prima etapă a filosofiei Yesevite", Revista Ilam, II /2 (1999) p.41-85.

Același autor, „Personalitatea li Ahmed Yesevi", Revista Ilam, de cercetare, III / 1 (1998) p.73- 81.

Același autor, „Filosofia Yesevi" TDV Enciclopedia Islamică, Istanbul, 2013, c.43, p.487-490.

Yesevi, Ahmed, Divan-î Hikmet (ed. R.Ismailzade, K.Karî, G.Kambarbekova), Teheran 2000.

Zernuki, Sufi Muhammed Danișmend, Mir ' atu'l – kulub, Suedia, Univ.Upsala Ktp nr. 472, vr. 158 b.- 177 a.

NELINIȘTI METAFIZICE sau ÎNȚELEPCIUNE

١
عشقنک قیلدي شیدا میني جمله عالم بیلدي میني
قایغوم سینسین توني کوني مینکا سینوق کرکسن
اوچماخ کرم جولان قیلام نه حورلارغه نظر قیلام
آني موني مین‌نه قیلام مینکا سینوق کرکسن

٢
قول خواجه احمد زاهد بولمه عاشق بولکیل
بو یول‌لارده بي‌باک یورمه صادق بولکیل
لیلي مجنون فرهاد شیرین وامق بولکیل
عاشق بولماي حق دیدارین کورسه بولماس

٣
اون سیکیز مینک عالمغه سرور بولغان محمّد
اوتوزاوچ مینک اصحاب‌غه رهبر بولغان محمّد
یلانکاچ آچلیق‌غه قناعت لیغ محمّد
عاصي جافي امت‌غه شفاعت لیغ محمّد

٤
هر کیم امّت من دیسه رسول ایشین قویمسه
شفاعت کوني بولسه محروم قویمس محمّد
تنکري تعالي سوزین رسول الله سنتین
اینانماکان امتین امت دیمس محمّد

1

Nebun am devenit iubindu-te, o lume întreagă a văzut,
Zi și noapte la Tine mă gândesc, doar pe Tine Te-am cunoscut.
De ce aș merge în rai, de ce aș mai privi huriile religiei mele,
De ce aș vorbi de una ori de alta, când ție îți închin toate gândurile.

2

Râzi, hoge Ahmed, nevolnicia s-o învingi îndrăgostit fiind,
Leyla, Meginun, Ferad, Șirin, Vamîk – să te văd devenind.
Nu te rătăci pierdut pe aceste căi, rămâi devotat credinței.
Căci nu există mai mare frumusețe în lume înafara dragostei.

3

Muhammed a ajuns exemplu pentru optsprezece mii
Apoi El a devenit exemplu pentru treizeci și trei de mii.
A învins sărăcia și foamea prin puterea Sa divină,
Aducând poporului său salvarea și neîngrădita Sa milă.

4

În fiecare zi aflându-te cu poporul pe drumul cel drept
Ziua întâlnirii nu te va găsi părăsit de Muhammed.
Slăvitul Alla are un cuvânt de spus prin Profetul Lui,
Din cei necredincioși nu se poate forma poporul Domnului.

٥

بيزدن درود بسيار يا مصطفي محمّد
تحيات بي شمار يا مصطفي محمّد
امتيدين بولغانلار شفاعتين قولغانلار
اهل بهشت بولغانلار يا مصطفي محمّد

٦

كوركان زمان اينانكان ابابكر صديق دور
اوستون يولوب تيانكان ابابكر صديق دور
ايكنچي‌سي يار بولغان عدالت‌ليغ عمردور
مؤمن‌ليغ‌ده يار بولغان عدالت‌ليغ عمردور

٧

اوچونجي دوستي يار بولغان عثمان با حيادور
هر نفس‌ده يار بولغان عثمان با حيادور
تورتونچي‌سي يار بولغان شير خدا علي‌دور
هم معراجده يار بولغان شير خدا علي‌دور

٨

قيده كورسنک كونكلي سنوق مرهم بولغيل
انداغ مظلوم يولده قالسه همدم بولغيل
روز محشر دركاهي‌كا محرم بولغيل
ما و من‌ليک خلايقدن قاچتيم منا

5

Primește salutul nostru, Tu, Mustafa Muhammed,
Nesfârșită prețuire și rugă către Tine, Mustafa Muhammed
Poporul tău ales îți dăruiește dreptul Tău de a interveni
Spre raiul cel făgăduit de Tine, Mustafa Muhammed, veni.

6

Cel ce crede precum a crezut cândva Ebubekîr Săddîk
Este cel pe care ne sprijinim, El este Ebubekîr Săddîk.
Al doilea punct de sprijin a devenit Omer cel drag,
El este cel iubit de credincioși, este Omer cel drag.

7

Al treilea prieten este Osman cel rușinos; mare stăpân.
El este întotdeauna omul ce răspunde sfântului îndemn.
Al patrulea prieten este Ali, supranumit Leul lui Alla,
Este cel care se înalță, este Ali, Leul lui Alla.

8

Pe unde vei vedea un om cu inima frântă
Fii prietenul lui, mergi cu el pe calea dreaptă.
În ziua apocalipsei rămâi aproape de ai tăi,
Bine e să te îndepărtezi de oamenii mândri și răi.

۹

غریب فقیر یتیملارنی رسول سوردي
اوشال تونی معراج چیقیب دیدار کوردي
قایتیب توشوب غریب فقیر حالین سوردي
غریبلارني ایزین ایزلاب توشتوم منا

۱۰

سنت ایرمیش کافر بولسه بیرمه آزار
کونکلي قاتیغ دل آزاردین خدا بیزار
الله حقي آنداغ قلغه سجّین طیار
دانالاردین ایشتیب بو سوز ایدیم منا

۱۱

اي کونکل قیلدینک کناه هرکز پشیمان بولمادینک
صوفي مین دیب لاف اوروب طالب جانان بولمادینک
حیف عمرونک اوتي بیر لحظه کریان بولمادینک
صوفي نقش بولدونک ولي هرکز مسلمان بولمادینک

۱۲

بیلمادیلار ملالار انا الحقني معني سین
قال اهلي کا حال علمین حق کورمدي مناسب
روایتلار بیتیلدي حالین آني بیلمادي
منصور دیک اولیاني قویدیلار دارغه آسیب

9

Orfanii sărmani, orfanii săraci se află în grija Profetului,
El noaptea s-a înălțat spre a se arăta poporului.
Apoi s-a -ntors să-l întrebe pe sărman de viața Lui,
Coborând spre a-i ocroti pe cei lipsiți de harul Lui.

10

De este sunni sau străin, nu-i provoca suferință;
Alla se dezice de cei răi și de cei fără de credință.
El este știutor de persoana celor ce în iad vor merge
Căci e crudă soarta celui ce destine umane frânge.

11

Hei, inimă! Ai păcătuit fără să ai egretul fapei tale,
Vorbind de sufismul tău, ai aflat că Alla nu te cunoaște.
Să nu te plângi, vai, că viața ta neștiută se scurge,
Treci pentru noi sufit, dar musulman, nimeni nu te mai crede.

12

N-au înțeles învățații sensul rugii „Ene-l Hak"
Slăvitul Alla n-a acordat vreme să înțelegi sufletul drag.
Sintagmele au fost scrise fără a cunoaște mesajul,
Oameni ca Mansur sunt spânzurați pe tot drumul.

١٣

عالم مین دیب کتاب اوقور معني اوقماس
کوب آیت نینک معنی‌سینی هرکز بیلماس
تکبر من من‌لیک‌نی دینی توتماس
عالم ایرماس جاهل تورور دوستلاریما

١٤

ارادت‌سیز اجازت‌سیز مرشد بولماس
طریقتنینک یول‌لا ریني هرکز بیلماس
مبتدع‌دور ارادتکا لایق ایرماس
آنداغ‌لاردین یراغ یراغ قاچماق کیراک

١٥

بیشک بیلنک بو دنیا برچه خلقدین اوتارا
اینانمکیل مالینکا بر کون قولدین کیتارا
آتا آنا قریداش قیان کیتي فکر قیل
تورت آیاغلیغ چوبین آط بر کون سنکا یتارا

١٦

اي دوستلاریم اولسام مین بیلمام که حالیم نه بولور
کورکه کیریب یاتسام مین بیلمام که حالم نه بولور
ایلتیب لحدکا قویسه لار ارقه‌غه باقماي یانسه لار
سوروغ سؤالیم سورسه لار بلمام که حالیم نه بولور

اي قول احمد سین بوکون قیلغیل عبادت تون کون
دیما کیل عمروم دور اوزون بیلمام که حالیم نه بولور

13

Spunându-și că e savant nu mai citește Cartea
Deși multe versete el nu le-a –nțeles cu vremea.
Nu-și află locul în credință - mândria , egoismul,
El nu mai este omul cel cult, a devenit acum incultul.

14

Fără voință, fără diplomă, nu poți deveni lider
Aceștia nu știu căile dreptei credințe, nici ce taine cer.
Fii atent, nu merită să i te atașezi de-a dreptul în el crezând,
De asemenea ființe să te desparți - chiar alergând.

15

Să știți cu certitudine că lumea aceasta este trecătoare
Poți pierde într-o zi ce-ai strâns o viață, o avere!
Gândește-te, unde au plecat ai tăi, tata, mama, frații,
Într-un coșciug purtat pe umeri vei merge și tu spre veșnicii.

16

Hei, prieteni, nu știu ce va fi pe lume după moartea mea.
Voi intra în mormânt fără să știu nimic de starea mea.
De mă vor depune în mormânt fără a-și întoarce privirile spre mine,
Sau, de mă vor întreba (conform credinței), nu știu răspunsurile ...

Hei, robule Ahmed, roagă-te zi și noapte pentru credința ta.
Nu spune că viața ta este lungă, nu știi care este soarta ta.

۱۷

هو حلقه سي قورولدي اي درویشلار کیلینک‌لار
حق سفره‌سي يايلدي آندين اولوش آلينک‌لار
قال علمني اوقوبان حال علمي‌کا ييتيبان
يوقلوق ايچره ياتيبان بارليق‌لاردين آلينک‌لار

۱۸

نه خوش تاتليق حق يادي سحر وقتي بولغانده
بالدين سچوک هو آتي سحر وقتي بولغانده
سحر وقتي تورغانلار جانين فدا قيلغانلار
عشق اوتيده کويکانلار سحر وقتي بولغانده

۱۹

عاصي جافي قلونک کيلدي درکاهنک‌کا
قولوم توتوب يولغه سالکيل انت الهادي
ايرک‌ليک قادر ييغلاب کيلديم بارکاهنک‌کا
قولوم توتوب يولغه سالکيل انت الهادي

۲۰

کناهم باره باره حدين آشتي
قيامت کون ميني شرمنده قيلمه
باشيم ياستوقده و جانيم کيترده
تنيم باريب لحد ايچره ياتارده
صراط اتليق کذارکاه‌دين اوتارده
قيامت کون ميني شرمنده قيلمه

17

Semnul „hu” a apărut vestind a dervișilor venire,
Ca exemplu pentru voi o să ofer masa dreptății în deschidere.
Cunoașterea devine stare de spirit pentru cei care citesc
Învingând lipsurile, ajungeți la belșugul spiritului ceresc.

18

A cunoaște Divinitatea în zorii dăruiți întru Alla
Înseamnă împlinirea dulce a bucuriei cunoașterii Lui Alla.
În zori se sculară cei care își sacrificară al lor suflet,
Cu focul imnului credinței umplându-și noul cuget.

19

A venit la ușa Ta robul, supusul și robul răzvrătit;
Prinzându-mi mâna au cerut să meargă pe calea celui împlinit.
Alla, cel Mare, am venit la Tine, Tu ești capabil și valoros,
Ne aduci pe toți pe calea dreaptă, prinde-mă de mână, curajos.

20

Păcatul meu crescând mereu, mereu, a devenit prea mare,
În ziua judecății să nu mă faci nevolnic ori om fără suflare.
Când voi fi pe patul morții, cu capul pe pernă și sufletul mă va părăsi,
Când trupul meu va zace zăcând în mormânt, la Tine voi veni.
Când voi traversa podul numit podul „al Sirat- ului”,
Alla, nu mă pierde, nu mă face de rușine în ziua sfârșitului.

٢١

خوش قدرتليغ پروردکار بير و باريم
قولوم توتوب يولغه سالکيل انت الهادي
ذاتي اولوغ رحمن ايکام هم جباريم
قولوم توتوب يولغه سالکيل انت الهادي

٢٢

انت الهادي انت الحقني ذکري دلده
بيلماس نادان ذکرين ايتيب ظاهر تيلده
مين مين ديکان شيخ زمان آب و گيلده
قولوم توتوب يولغه سالکيل انت الهادي

٢٣

انت الهادي انت الحقني ذکري اولوغ
حق ذکريني ورد ايلاکان کونکلی سنوغ
ورد ايلامای شيخ‌مين ديسه جايي تموغ
قولوم توتوب يولغه سالکيل انت الهادي

٢٤

راحت تاشلاب جان محنتين خوشلاکانلار
سحرلارده جانين قيناب اشلاکانلار
هاي هوس ما و مين‌ني تاشلاکانلار
چين عاشق‌دور هرکز آني يالغاني يوق

21

Creatorule suprem, existăm și noi pe drumul deschis de Tine.
Ia-mă de mână și așează-mă pe calea Ta cea dreaptă și de Bine.
Mărețul milostiv și iertător, Tu ce ai puterea cea mai mare,
Pe drumul cel drept adu-mă ținându-mă de mână, Divine!

22

Puterea Celui Măreț și Îndurător, este văzut în inimă.
Din vorbă recunosc neștiutorii, ei știu fără să se pătrundă.
Șeihul care spune eu, eu... rămâne doar cu vorba,
Adu-mă, pe calea Ta, ținându-mi la Tine mâna.

23

Demiurgul, Creatorul, El este măreția acestei lumi
Este Cel care repetă ades cuvinte fără de sens, oricum.
Iadul e pentru șeicul neînțeleselor idei din lume,
De-aceea Demiurgule, arată-mi calea pentru mântuire.

24

Cei care au renunțat la liniște și au ales calea întrebărilor
Cei care în zori fierb ale sufletului lor frământări ce dor,
Cei care în deșertăciune se chinuie să afle rostul vremilor,
Aceia sunt cei care găsesc adevărul de la capătul întrebărilor.

۲۵

عشق دردیني بي دردلارکا ایتیب بولماس
بو یوللارني عقبه سي کوب اوتوب بولماس
عشق کوهرین هر نامردکا ساتیب بولماس
بي خبرلار عشق قدریني بیلکاني یوق

۲۶

عشقه توشتونک اوتقه توشتونک کویوب اولدونک
پروانه‌دیک جاندین کیچیب اخکر بولدونک
دردکا تولدونک غم‌کا تولدونک تیلبه بولدونک
عشق دردیني سورسنک هرکز درماني یوق

۲۷

زاهد بولمه عابد بولمه عاشق بولکیل
محنت تارتیب عشق یولیده صادق بولکیل
نفسني تیفیب درکاهي‌غه لایق بولکیل
عشق سیزلارني هم جاني یوق ایماني یوق

۲۸

اولوغ کیچیک یارانلاردین ادب کیتي
قیز و ضعیف جوانلاردین حیا کیتي
الحیاء من الایمان دیب رسول ایتي
حیاسیز قوم عجایب‌لار بولدي دوستلار

25

Cei ce au suferit din iubire nu-și află rostul în lume
Ei nu pot trece peste piedici, căci pentru ei, ele sunt multe.
Nu se poate vinde dorul în orișice moment de-ai vrea,
Printre neștiutori nu-i afli pe cei ce prețuiesc iubirea.

26

Ai cunoscut iubirea, ai căzut în foc, ai murit arzând,
Ca fluturele ai ars și ai devenit cenușa flăcării fierbând.
Ești plinul suferinței, ești plin de durere, nebun ai devenit,
Căutându-i leacul, afli că acesta niciodată nu s-a găsit.

27

Nu fi un credincios pătimit, fii de crdință îndrăgostit.
Rămâi fidel pentru tot ce în viață ai suferit.
Oprește-ți avântul lacom dacă vrei să-l meriți pe Alla,
Cei ce nu iubesc Taina, n-au suflet, nici credința ta.

28

A dispărut cuvântul celor mari sau mai mici literați.
De la tinere fete sau de la tinerii mai slab imaginați,
Profetul a dedus că toate vin de la Cel de Sus -
Comunitatea fără de crez a devenit de nesupus.

۲۹

عاقل ایرسنک غریب‌لارني کونکلین آوله
مصطفي‌دیک ایل‌ني کیزیب یتیم کاوله
دنیا پرست ناجنس‌لاردین بویون تاوله
بویون تاولاب دریا بولوب تاشتیم منا

۳۰

غریب فقیر یتیم‌لارني هر کیم سورار
راضي بولور اول بنده‌دین پروردکار
اي بي خبر سن بیر سبب اوزي اسرار
حق مصطفي پندین ایشتیب ایدیم منا

۳۱

محمّد ایدیلار هر کیم یتیم‌دور
بیلینک‌لار اول میني خاص امتیم‌دور
یتیم‌ني کورسنکیز آغریتمنکیزلار
غریب‌ني کورسنکیز داغ ایتمنکیزلار

۳۲

تونلار یاتیب ایومس تلاوت لیغ محمّد
غریب بیرله یتیم‌غه مروّت لیغ محمّد
یولدین آزغان گمراه‌غه هدایت لیغ محمّد
مهم توشسه هر کیمکا کفایت لیغ محمّد

29

De ești deștept mângăie inima celor sărmani.
Ca Mustafa, tu, plimbă-te prin ținut căutând orfani.
Întoarce chipul Tău de la cei fără de credință,
Precum eu am devenit acum unul lipsit de speranță.

30

Toți au întrebat Creatorul de ce există săraci și asupriți;
Alla, ești mulțumit de ei ; sunt robii tăi cuminți.
Hei, sărmane, să știi că ocrotiți sunteți de Alla,
Eu l-am auzit vorbind așa pe Cel drept, pe Mustafa.

31

Despre „orfani” Lui Muhammed credincioșii i s-au adresat;
Le-a răspuns: să știți că ei toți sunt poporul meu cel adevărat.
De-l veți vedea pe cel orfan, de tată sau de mamă, nu-l umiliți !
De-l veți vedea pe omul cel oropsit, cu el mai buni să fiți!

32

Muhammed Cel Milostiv, aflați că El noaptea nu doarme.
Acesta-i Muhammed, El știe despre toți ce îi doare.
El este Muhammed Cel Bun chiar și cu cei plini de păcat.
El are timpul și fața către cel ce nevoilor li s-a alăturat.

٣٣

توني كوني اوخلاماي هو ذكريني ايتقانلار
ملائكلار همراهي عرشني اوستيده كوردوم
خير سخا قيلغانلار يتيم كونكلين آلغانلار
چهار يارلار همراهي كوثر لبنده كوردوم

٣٤

اهل دنيا خلقميزده سخاوت يوق
پادشاهلارده وزيرلارده عدالت يوق
درويشلارني دعاسيده اجابت يوق
تورلوک بلا خلق اوستيغه ياغدي دوستلار

٣٥

رسول ايدي صحابهلار بجيل بولونک
آخرتقه اولاندوق سيزانوق بيلينک
روزه توتونک نماز اوقونک زکوة بيرينک
جهنمدين اوزني آزاد قيلماق اوچون

٣٦

بعضي كيشي نماز قدرين قاچان بيلور
هر نمازده ايمان باشدين تازه بولور
صلوة ديسه غافل باشين بوركاب اويور
غافلليق دين عمرين ييلكا ساتار بولغاي

33

El nu doarme zi sau noapte vorbește celor ce l-au cunoscut.
Îngerii îi sunt alături, eu lângă Arș ’ an odată l-am văzut.
Pe cei dăruiți cu har eu i-am aflat binele spre ei aducând
La apa bunăstării „Kevser” și alături de cei patru califi stând.

34

Cît e lumea noastră de mare, ea nu cunoaște dăruire
Padișahii și vizirii nu știu a dreptății orânduire.
De aceea nu este primită aici ruga dervișilor,
De aceea, prieteni, multe necazuri au venit peste popor.

35

Profetul a spus: voi, locuitori, pe noi iertați-ne!
Căci noi am pornit pe calea dreptății în astă lume.
Respectați condiția, postul, namazul și dați pomana,
Numai astfel, din iad și din păcat, vă puteți salva.

36

Sunt oameni care înțeleg greu scopul namaz-ului ;
Acesta revine cu fiecare namaz aducându-ți crezul Lui.
Când se aude chemarea la namaz unii-și întorc privirea,
Vânturilor, deșertăciunilor le aparține, vai, menirea.

۳۷

بو یوللارده خارلیق زارلیق درکار ایرمیش
تسبیح تهلیل روزه نماز بیکار ایرمیش
یالغانچیدین خدا رسول بیزار ایرمیش
یالغان نماز ریالارني تاشلاسام مین

۳۸

چین کونکلده نماز قیلغیل خدا بیلسون
خلق ایچنده رسوا بولغیل عالم کولسون
تفراق صفت خارلیق تارتقیل نفسنک اولسون
همت بیرسنک نفسیم ییغیب یغلاسام مین

۳۹

روزه توتوب نماز اوقوب توبه قیلغان
سحر توروب الله تیو قولوق قیلغان
مشایخلار خدمتيني تمام قیلغان
آنداغ قوللار حق دیدارین کورار ایرمیش

٤۰

الکذاب لا امتي دیدي بیلینک محمّد
یالغانچيلار قوميني امّت دیمس محمّد
توغري یورکان قولیني حقني ایزلاب یوليني
راست یورکان قولیني امت دیکاي محمّد

37

În lumea aceasta umilința și lacrima se cer azi
Nu ai câștig prin tesbi, post sau prin namaz.
Alla, al Lui Profet de mincinoși se plâng acum
Eu mă gândesc să uit namaz-ul mincinos și al lor drum.

38

Cu inima ta puternică tu fă-ți namaz-ul pentru Alla.
În societate să te compromiți, în așa fel ca să râdă lumea.
Învinge-ți lăcomia, prefă-te neputincios precum pământul.
Atunci, înfrânându-mi lacome dorințe, pot relua plânsul.

39

Respectă postul, dat spre tot poporul, fă-ți namaz-ul și te pocăiește
Să devii rob al Lui Alla când dimineața ți se slujește.
Fă-ți datoria precum eroii au reușit în lupta lor,
Numai aceste ființe au parte de iertarea Divinităților.

40

Cei care mint nu sunt poporul meu, a spus Muhammed.
Acestor mincinoși nu li se adresează Profetul Muhammed.
Muhammed îi consideră popor al Lui pe toți aleșii săi,
Pe cei ce știu calea cea dreaptă, pe credincioșii cei dintâi.

٤١

غافل‌لارکا دنیا کیراک عاقل‌لارغه عقبي کیراک
واعظ‌لارغه منبر کیراک مینکا سینوق کرکسن
خواجه احمد منم آتم توني کوني ینار اوتم
ایکي جهانده امیدیم مینکا سینوق کرکسن

٤٢

تعالي الله عاشق‌لارکا بیردي عشقین
شاکر بولوب اورتاب یانیب کویدوم منا
ایکي عالم کوزلاریمغه خشخاش دانه
کورونمدي یالغوز حقني سویدوم منا

٤٣

قل هو الله سبحان الله دین قمچي‌سي
روزه نماز تسبیح تهلیل حق ایلچي‌سي
پیر مغان طالب‌لارني یول باشچي‌سي
قولوم توتوب یولغه سالکیل انت الهادي

٤٤

پیر مغان نظر قیلسه بیرکاي دوا
هاي هوس ما و من‌لیک بولغاي ادا
آندین سونکره شیطان لعین سیندین جدا
تار لحدده ایمان برلان یاتي بولغاي

41

Neștiutorii doresc plăcerile lumii, cei culți vor veșnicia
Propovăduitorii cer amvonul, eu pe tine te vreau aicea.
Hogea Ahmed e numele meu, focul inimii arde zi și noapte
Sper în victoria celor două războaie și în ale tale șoapte.

42

Alla le-a dat îndrăgostiților să aibă parte de iubire;
Mulțumit, am ars ca flacăra aprinsă la prea multă mărire.
A fost bine că lumea a văzut în ochii mei iubirea Ta,
Căci eu mi-am dat iubirea întreagă numai Lui Alla.

43

Kul huvalla, Subhanalla, sunt puterile credinței Tale
Postul, namazul, tesbiul, tehlilul sunt profețiile Tale.
Pir' i însoțitorul este călăuza ce pune întrebări vieții,
Tu ești Cel care, pe Calea dreaptă, Slava o dai credinței.

44

Pir' i însoțitorul oferă și leacul atunci când el te deoache
Dispar prin puterea lor marea mândrie și dorințele toate.
Apoi Dracul cel blestemat de tine se îndepărtează,
Tu poți să spui în mormânt ruga care te salvează.

٤٥

اون سیکز مینک عالمده حیران بولغان عاشقلار
تابماي معشوق چراغین سرسان بولغان عاشقلار
هردم باشي اورگولوب کوزي حلقه تیلمروب
هو هو تیو جورکولوب کریان بولغان عاشقلار

٤٦

کویوب یانوب کل بولغان عشقیده بلبل بولغان
کیمني کورسه قول بولغان مردان بولغان عاشقلار
یول اوستیده خاک بولغان سینه‌لاري چاک بولغان
ذکرین ایتیب پاک بولغان نالان بولغان عاشقلار

٤٧

عزت اکرام قرآن‌ني بجا کیلتورمسام
بي ادب‌لیک بي ابالیغ میندین اوتسه عفو قیل
حضرتینکده من کبي قولني خطاسي کوب ایرور
رو سیاه‌لیک هر خطالار میندین اوتسه عفو قیل

٤٨

بهشت دوزخ تلاشور تلاشمقده بیان بار
دوزخ ایتور من آرتوق منده فرعون هامان بار
بهشت ایتور نه دیرسین سؤزني بیلماي ایتورسین
سینده فرعون بولسه منده یوسف کنعان بار

45

În cele optsprezece mii de suflete negăsind iubirea
Îndrăgostiții zadarnic își caută în acolo raza și fericirea.
Ei întorc privirile spre mulțimile ce trec înfășurate,
Plângând „hu-hu”, ei rămân pe veci taine îndepărtate.

46

Îndrăgostiții s-au rătăcit în lumea celor optsprezece mii
Căutându-și destinul în zadar, fie rob fie plin de vitejii.
Țărână au devenit bulgării de pe întinsul drumurilor,
Îndrăgostiții s-au purificat plângând pentru amintirile lor.

47

Dacă n-am să pot împlini rolul și onoarea Coranului
Iertată-mi fie neputința născută din necunoașterea Lui.
În Carte sunt multe greșeli ce aparțin celor ca mine,
Iertat să-mi fie chipul negru ce adeseori revine.

48

Raiul, iadul, cearta, împăcarea se manifestă adeseori ;
Iadul zice:„ eu sunt cel puternic, eu sunt faraonul tuturor.
De-a lungul vremilor mulți au greșit - ca mine
Iertat să fie chipul negru ce adeseori revine.”

٤٩

دوزخ ایتور من آرتوق بخیل قوللار منده بار
بخیل لارني بویني‌ده اوتلوغ زنجیر کشان بار
بهشت ایتور من آرتوق پیغمبرلار منده بار
پیغمبرلار آلدیده کوثر حور و غلمان بار

٥٠

دوزخ ایتور من آرتوق ترسا جهود منده بار
جهود ترسا آلدیده تورلوک عذاب سوزان بار
بهشت ایتور من آرتوق مؤمن قوللار منده بار
مؤمن‌لارني آلدیده تورلوک نعمت الوان بار

٥١

دوزخ ایتور من آرتوق ظالم قوللار منده بار
ظالم‌لارکا بیرورکا زهر زقوم چندان بار
بهشت ایتور من آرتوق عالم قوللار منده بار
عالم‌لارني کونکلي‌ده آیت حدیث قرآن بار

٥٢

دوزخ ایتور من آرتوق منافقلار منده بار
منافق‌لار بویني‌ده اوتدین اشکل کشان بار
بهشت ایتور من آرتوق ذاکر قوللار منده بار
ذاکرلارني کونکلي‌ده ذکر اللهي سبحان بار

49

Iadul zice: „eu sunt puternic, robii păcătoși sunt la mine
Ei poartă la gât lanțurile ce-au fost în focul meu înroșite”.
Raiul spune:„ puterea mea constă în Profeții mei,
Ei merg în față, huriile din Kevser devin atuncea zei”.

50

Iadul zice: „eu sunt puternic căci am creștini și evrei
În fața lor merg alte alăturate forțe din cer și de la zei”.
Raiul spuse: „puterea mea constă în robii pe care-i am
În fața credincioșilor se află grațiile cu tot ce mai aveam”.

51

Iadul zice: „Tiranii se află aici, în iad, cu mine
Pentru tiran aici avem felurite otrăvuri rele.”
Raiul spune: „puterea este a mea, am savanții
În inima lor au versete, evocări Coranul, ei sunt învățații.”

52

Iadul zice:„eu am forță, aici sunt îndărătnicii
Poartă la gât colac de foc ce-i arde și rărunchii”.
Raiul spuse:„a mea este puterea, cei buni la mine sunt
Ei poartă Lui Alla respectul și iubirea ca la început.”

٥٣

دوزخ ایتور من ارتوق بي نمازلار منده بار
بي نمازلار بويني‌ده ييلان بيلان چيان بار
بهشت ایتور من آرتوق دیدار کؤرمک منده بار
دیداريني کورساتورغه رحیم آتلیغ رحمن بار

دوزخ انده تیک توردي بهشت عذريني ایدي
قول خواجه احمد نه بیلدي بیلدور کوچي یزدان بار

٥٤

دنیا اوچون غم یمه حقدين اوزکاني دیمه
کشي مالي‌ني ییمه صراط اوزره توتارا
اهل عیال قریندا‌ش هیچکیم بولمایدور یولداش
مردانه بول غریب باش عمرینک یلدیک اوتارا

٥٥

کونکل بیرماي دنياغه شروع قیلماي حرام‌غه
حقني سویکان عاشق‌لار خلایقدين کیچمیشلار
حرام یکان حاکم‌لار رشوت آلیب یکانلار
اوز بارماقین تیشلابان قورقوب توروب قالمیشلار

٥٦

عمریم آخر بولغانده نه قیلغایمن خدایا
جان آلغوچي کیلکاندا نه قیلغایمن خدایا
جان بیرمک‌ني وهمدين عزازیل‌ني زخمي‌دين
شفقت بولمسه سندين نه قیلغایمن خدایا

53

A zis iadul:„puterea este la mine, aici sunt imoralii
Poartă la gîtul lor șarpele cu toți atacatorii.”
Dar raiul a spus:„ numai eu posed frumusețea
Și pot să arăt lumii cum ei înalță viața.”

Iadul își opri discursul, scuze raiului a cerut.
Hogea Ahmed nu a știut, doar Alla știa ce a vrut.

54

Nu consuma averea acestei lumi, nu cere alta,
Nu prigoni pe nimeni, Sirat nu te va uita.
Nimeni nu-ți va sta alături, familie sau frate,
De aceea fii viteaz, ca vântul destinul om te va face.

55

Nu te lăsa robul lumeștilor păcate, răilor nu te alătura
Cei care iubesc adevărul acum printre oameni se vor afla.
Judecătoii necinstiți, suveranii corupți, cei ce asupresc
Acum își mușcă degetul, de spaimă ei se înverzesc.

56

Alla, la sfârșitul vieții ce voi face, Mărite,
Ce să fac la venirea îngerului morții lângă mine
Cum să mă port prin Tine având tot sprijinul
Cînd sufletul mi-l voi da și va veni la mine Diavolul.

٥٧

جان بیرمک ایشي دیشوار آسان قیلغیل یا جبّار
سندین اوزکا یوق غمخوار نه قیلغایمن خدایا
جانیم جدا بولغانده تنیم مونده قالغانده
تخته اوزره آلغانده نه قیلغایمن خدایا

٥٨

عاجز بولوب یاتقانده فرشته‌لار کیرکانده
من ربک دیب سورکانده نه قیلغایمن خدایا
ایلتیب کورکا قویغانده یتي قدم یانغانده
سورغوچي‌لار کیرکانده نه قیلغایمن خدایا

٥٩

من ربّک دیب تورغانده قرا کوندور اوشنده
ربینک کمدور دیکانده نه قیلغایمن خدایا
قول خواجه احمد سن بنده نفس ایلکیده شرمنده
محشر کوني بولغانده نه قیلغایمن خدایا

٦٠

خوش غایب دین یتوشتي یخشي سوزوم تبرّک
عاشق بولسنک اي طالب ریاضت‌ده بیلینک بوک
تون کیچه‌لار اوخلاماي یاش اورني‌غه قانینک توک
ارسلان بابام سوزلارین ایشیتینکیز تبرّک

57

Este o poruncă grea sufletul să ți-l dai, ajută-mă
Înafara Ta nu am pe nimeni, ocrotește-mă.
Când sufletul mă va părăsi, când trupul aici va fi
În coșciugul comun pe cine alături de mine voi ști?

58

Cînd voi fi pe patul morții și îngerii mă vor vizita
„Cine este All –Dumnezeul?” când mă vor întreba
Depunându-mă în mormânt șapte pași se vor îndepărta
Eu ce voi face la apariția îngerilor cu întrebări, o, Alla?

59

Când vor întreba „cine este Rabbi Alla?” căci aceea e ziua...
La întrebarea zilei negre, o, Alla, ce situație îmi voi crea?
Robule Hoge Ahmed, ești rob, acum lăcomia o regreți...
O, Alla, vei întreba, oare, ce se va întâmpla în ziua acelei judecăți.

60

Din pierderi plăcute venind, îți adresez urarea mea de belșug
De ești îndrăgostit, hei, tu cel plin de dorințe, apleacă-te ca la jug
Nu dormi noaptea, varsă-ți sângele în locul lacrimilor
Ați auzit cuvintele Tatălui –Leu, Arslan Baba și darul lor.

٦١

ارسلان بابام ایدیلار طالبلارده یوق اخلاص
پیرینک حاضر بولغانده نه حاجت خضر و الیاس
پیرغه قدم قویغانده یاد ایتمه غوث الغیاث
ارسلان بابام سوزلارین ایشیتینکیز تبرّک

٦٢

طالب مین دیب ایتورلار والله بالله نا انصاف
نامحرمغه باقارلار کوزلاریده یوق انصاف
کیشي مالین ییورلار چون دللاري ایماس صاف
ارسلان بابام سوزلارین ایشیتینکیز تبرّک

٦٣

پیر خدمتین قیلدوق دیب طالب مین‌دیب یورارلار
ییب حرام حریش‌ني کولباریغه اورارلار
کوزلاریده نمي یوق حلقه ایچره کیرارلار
ارسلان بابام سوزلارین ایشیتینکیز تبرّک

٦٤

ذاکر مین دیب زور اورار چیقماس کوزیدین یاشي
دللاریده غمي یوق ناگه آغریغاي باشي
مکر و حیله قیلورلار معلوم خداغه ایشي
ارسلان بابام سوزلارین ایشیتینکیز تبرّک

61

Arslan Baba , Tata Leu ne-a spus jurând că-ncrederea dispare
Pirin fiind aicea, la ce ne-ar trebui Hîzîr și Ilyas, oare,
Când vom merge pe drumul lui Pir, așa cum ni s-a dat
Arslan Baba, Tata Leu, cu vorbe de preț ne-a bucurat.

62

Vor spune de ei că sunt derviși, însă pierd din a lor încredere
Când confidențele există, justiția, chiar cea din ochi, dispare.
Având inimile ascunse, averile oamenilor vor fi ușor înghițite
Auziți, deci, cuvintele lui Tata –Leu, ele vouă vă sunt dăruite.

63

Vor spune ei că sunt derviși aflați în slujba lui Pir șeicul
Din păcat se va hrăni și desagele-și va umple dervișul
Nu vor avea lacrimi în ochi arătându-se buni poporului
Ascultați cuvintele lui Baba Arslan, Tata Leu, primiți darul lui.

64

Aparența salvând vor spune minciuni, au ochi fără de lacrimi,
Vorbele lor n-au sens, capul lor este plin de patimi
Vor construi capcane, vor defăima numele lui Alla
Ascultați cuvintele lui Baba Arslan, Tata Leu, Alla.

٦٥

طالب مین‌دیب ایتورلار کونکلیده یوق ذره نور
چین طالب‌نی سورسنکیز ایچی تاشی کوهردور
حقه عیان سرلاری بیمیش‌لاری صفا نور
ارسلان بابام سوزلارین ایشیتینکیز تبرّک

٦٦

صورتلاری صوفی نقش قیامت دین قورقماس‌لار
فسق فجور حاصلی کناه‌لاردین هورکماس لار
ریا تسبیح ایلکینده ییغلاب یاشین توکماس‌لار
ارسلان بابام سوزلارین ایشیتینکیز تبرّک

٦٧

ایرانلارنی قیلغان‌لارنی قیلالمسنک
پیرسیز یوروب ورد اوراد بیلالماسنک
استعانت تیلاب دعا آلالمسنک
خاص بزرک‌لار سینی نه دیب دعا قیلسون

٦٨

دام تزویر قویوب خلقنی یولدین اوردونک
شیخ‌لیغ قیلیب ریا برله دوکان قوردونک
عشرت قیلیب شیطان برله دوران سوردونک
دیداریغه سینی نه‌دیب روا قیلسون

65

Vor spune că ei sunt dervișii/ călugări, inima lor e pustie
Dacă întrebați despre adevăratul derviș, acesta este bijuterie
El are secretele dăruite lui Alla, hrană îi este iubirea și raza
Ascultați cuvintele lui Baba Arslan, Tata Leu, darul lui e arta.

66

Perspectiva lor este filosofia sufi, lor nu le e teamă de nimic,
Nu cunosc calea lui Alla, calea cea dreaptă, nu se sperie niciun pic
Țin în mână tesbiul rugăciunii musulmane și nu se plâng deloc
Ascultați cuvintele lui Baba Arslan, Tata Leu, darul lui e arta.

67

Dacă nu ești capabil să faci fapte precum făcură sfinții
Nu te poți integra rugilor musulmane sau să devii omul credinții
Să ceri ajutorul binefacerii prin rugă tu nu te poți învrednici
Robii aleși nu știu ce fel de rugă să-ți închine pentru a străluci.

68

Ai mințit și cu alte asemenea mijloace lumea prin tine s-a rătăcit
Te-ai convertit în postura de șeyh pentru a avea cîștigul celui necinstit.
Ziua ți-a trecut ca o petrecere ciudată alături de diavolul -șeytan
Frumuseții acestei lumi a trebuit să i te supui ca un biet om.

٦٩

توبه قیلیب حقه یانغان عاشقلارغا
اوچماخ ایچره تورت اریغده شربتي بار
توبه قیلماي حقه یانماکان غافللارغه
تار لحدده قاتیغ عذاب حسرتي بار

٧٠

اوچماخ ملکین اومان قوللار توبه قیلسون
توبه قیلیب حضرتيغه یاوق بولسون
حور قصور غلمان ولدان خادم بولسون
الوان الوان کیار تشریف خلعتي بار

٧١

توبه قیلغان عاشقلارغه نوري ایرور
توني کوني صایم بولسه کونکلي یارور
قچان اولوب کورکا کیرسه کوري کینکرور
اوغان ایذیم رحیم رحمن رحمتي بار

٧٢

نماز روزه توبه اوزره بارغانلارغه
حق یولیغه کیریب قدم قویغانلارغه
اوشبو توبه برله آنده بارغانلارغه
یارلقانمیش قوللار برلان صحبتي بار

69

Pentru cei care se pocăiesc, îndrăgostiților de Măreția lui Alla
Există în rai patru izvoare prin care se scurge șerbet întru Alla.
Necredincioșii care ne se pocăiesc și nu se alătură Marelui Alla
Află în mormântul cel strâmt suferință, chin și durere grea.

70

Credincioșii ce speră să găsească raiul să se pocăiască din vreme
Ei să ceară iertarea și să se alăture preceptelor de Alla date
Ei să aibă parte de huriile și de copiii raiului fără de hotare
Ei să aibă parte de veșminte alese ce poartă în ele onoare.

71

Îndrăgostiții de har divin primesc raze de lumină și mărire
Dacă va posti zile și nopți, inima lui va prinde strălucire.
Când va muri și în mormânt el va intra, acesta va deveni mare,
Mărețul Alla cunoaște Mărire dar oferă în Mila Sa, Iertare.

72

Cei care își respectă namazul, postul, pocăința în timpul vieții
Cei care trăiesc situându-și destinul pe calea Dreptății,
Cei care merg în eternitate păstrând măsurile divine,
Au parte de iertare, de dăruire și desigur, de mântuire.

٧٣

سندين بورون يارالارينک قيان کيتي
بو دنياغه ميل قيلماي ييغلاب اوتي
عمرينک آخر بولدي نوبت سنکا يتي
کناهنک کا توبه قيلکيل اي بد کردار

٧٤

عشقي تيکسه کويدور کوسي جان و تن‌ني
عشقي تيکسه ويران قيلور ما و من‌ني
عشق بولمسه تانيب بولمس موليم (مولام) سني
هرنه قيلسنک عاشق قيلغيل پروردکار

٧٥

عشق بازاري اولوغ بازار سودا حرام
عاشق لارکا سندين اوزکا غوغا حرام
عشق يوليغه کيرکانلارکا دنيا حرام
هر نه قيلسنک عاشق قيلغيل پروردکار

٧٦

عشق سرّيني بيان قيلسام عاشق‌لارکا
طاقت قيلماي باشين آليب کيتار دوستلار
تاغ و تاشقه باشين اوروب بيخود بولوب
اهل و عيال خانماندين اوتار دوستلار

73

Unde s-au dus înaintașii tăi, mulți fiind prieteni cu tine
Niciunul n-a moștenit nimic din această lume, plângând se duse.
Acum viața ta s-a sfârșit, e rândul tău să-ți porți destinul
Pocăiește-te și cere iertare pentru păcate, hei, tu, omul.

74

În numele iubirii sale divine el va arde suflet, trup și va distruge
Mîndria și egoismul ce există din păcate prea mult în lume.
De nu s-ar propovădui iubirea Divină, nu te-ar cunoaște nimeni, Alla,
Orice vei hotărî, pe mine să mă știi îndrăgostitul de Tine, o, Alla.

75

Bazarul iubirii divine este un bazar celebru, comerțul nu este admis
Înafara poruncilor Tale drepte, orice încalcă legile este interzis.
Cei plini de patimă și ură sunt prigoniți de legile credinței
Orice vei face, Doamne, păstrează-mă curat în slova credinței.

76

Dacă voi dezvălui îndrăgostiților de har divin legea Ta sfântă
Prieteni, nu va rezista niciunul, vor părăsi pe rând această luptă.
Ei vor pleca lovindu-și capul de pietre, nenorociți de-atâta jale,
Vor părăsi un rost avut, vor părăsi copii, bătrâni și locuințe.

۷۷

دیدار اوچون جان‌ني قربان قیلماکونچه
اسماعیل دیک دیدار آرزو قیلمنک دوستلار
جاندین کیچیب طریقت‌کا کیرماکونچه
عاشق من دیب یالغان دعوي قیلمنک دوستلار

۷۸

قول خواجه احمد اوزدین کیچماي دعوي قیلمه
خلق ایچیده عاشق من دیب تیلکا آلمه
عاشق‌لیغي اولوغ ایشدور غافل بولمه
غافل بولوب حق دیدارین کورمنک دوستلار

۷۹

عاشق بولسنک بایزیددیک اوزونک ساتقیل
والله بالله دنیا حرام تاشلاب آتقیل
قانلار توکوب کوزلارینکدین تونلار قاتقیل
بیر لحظه‌ده شیطان ملکي ویران بولور

۸۰

بو دنیاده فقیرلیق‌ني عادت قیلکان
خوارلیق تارتیب مشقت‌ني راحت بیلکان
قول خواجه احمد یخشي‌لارکا خذمت قیلکان
قیامت کون انداغ کشي سلطان بولور

77

Până nu-ți sacrifici sufletul, nu-l poți vedea tu pe Alla
Și nu-i regretați pe cei numiți Ismail, prieteni ai lui Alla.
De veți trece peste deșertăciuni intrând astfel în doctrină
Abia atunci puteți uita minciunile pe care le-ați auzit fără de vină.

78

Hoge Ahmed, nu te ridica împotrivă înainte de a te cunoaște
În mijlocul poporului nu pronunța cuvântul „ dragoste".
Iubirea pentru Alla înseamnă tendința măreției, nu e ignoranță
Prietenii nu vor vedea frumusețea divină în a ta credință.

79

De ești îndrăgostit, vinde-te pe tine, precum a făcut Bayezid
Jurând că lumea este plină de păcate, arunc-o dincolo de zid.
Varsă sânge din ochi și această lacrimă însângerată azvârle-o nopții
Deodată averea Diavolului, lumea aceasta, se va destrăma fâșii.

80

Cel care a înțeles sărăcia ca stare generală a acestei lumi
Cel care a admis ca naturală zbuciumul uman pe-al vieții drum,
Este hogea Ahmed, neobosit luptător pentru bine și bunătate,
Un asemenea om devine Sultan în ziua judecății pentru dreptate.

۸۱

عاشق بولسنک کیچه کوندوز عشق استاکیل
طاعت قیلکیل کیچه قوپوب هیچ یاتماکیل
عاقل بولسنک نادانلارکا سر ایتماکیل
چین درویشلار طاعتلارین پنهان قیلور

۸۲

درویش مین دیب طاعت قیلور خلق ایچنده
ریا قیلیب یوکوروب یورار انده مونده
الله اوچون طاعت قیلکان درویش قنده
چین دوریشلار تاغ چولني مکان قیلور

۸۳

قروق زاهد حق عشقی‌نی کوزکا ایلماس
جنت ایزلاب دیدارینی طلب قیلماس
عاشقلارنی ناله سیغه قولاق سالماس
بو دنیانی ارقه تاشلاب اتقانی یوق

۸٤

کیلینک ییغلینک ذاکر قوللار ذکر ایتالوک
ذاکرلارني خدا بیشک سویار ایرمیش
عشق‌سیزلارني ایماني یوق اي یارانلار
دوزخ ایچره تینماي دایم کویار ایرمیش

81

Dacă ești îndrăgostit, zi și noapte gândește-te la iubirea ta
Nu dormi, fă slujbe și roagă-te zi și noapte pentru credința ta.
Dacă ești deștept, nu le da inculților prilej să-ți afle taina
Un derviș adevărat își slujește în mod secret religia.

82

Spunând că el este derviș se afirmă cu credința lui în societate
Călătorește cu masca religiei pretutindeni aducând doar falsitate.
Dar unde se află oare dervișul cel adevărat purtându-și tainele,
Dervișul sfânt transformă muntele și șesul în raiul credinței sale.

83

Ascetul nu caută taina iubirii pentru Demiurg
El caută raiul, nu are timp pentru întrebări fără răspuns.
Nu se lasă copleșit de vaietele celor declarați slujitorii credinței
Nu renunță la lume azvârlind la spate problematica vieții.

84

Veniți, adunați-vă credincioși, acum aleșii se mărturisesc
Alla îi iubește fără de opreliști pe cei care se pomenesc.
Aceia care nu au credință, prieteni, aceia se vor rătăci
Negăsind salvarea din iadul focurilor aprinse pentru vecii.

٨٥

قراكوندور اوشال ساعت كه دنيادين سفر قيلسانک
زن فرزند مال ملكنک بار سندين كذر قيلسانک
سني قويماس اجل هرگز نيچه حكمنک روان بولسه
حكومت برله عالمني اكر زير و زبر قيلسانک

٨٦

هو ارّهسين آليبان نفس باشيغه ساليبان
توني كوني طالبلار جانني قربان قيلينكلار
حلقه ايچره هو دينكيز عشق اوتيغه يانينكيز
تن جان برلان طالبلار تكبير باشلاب ايتينكلار

٨٧

ميني حكمتلاريم كيم توتسه محكم
خدا قيلغاي آني البته بي غم
كرار جنت ايچيكا شاد و خندان
خدايم ايلاكاي مسرور و شادان

٨٨

چراغ بولوب اوجماكان دين يوليدين يانماكان
ناحق ايشني ايتماكان عدالتليغ عمردور
مسكين احمد قيلكيل ياد قيلكيل عجزينكني بنياد
شايد روحي شاد قيلكاي عدالتليغ عمردور

85

E ziua neagră cea în care vei pleca luptându-te din lume
Femeia, fiul, averea, tu le părăsești ca pe nedemnul nume
Destinul nu-ți permite uitarea deși se cunoștea al tău renume
Tu, cel care poate ai răsturnat valori,lumea în urma ta rămâne.

86

Având în mână secera dervișul neagă stările de altă dată
Zi și noapte el își oferă sufletul spre sacrificiu și pomană.
Opriți mulțimile avântate, aprindeți-vă în focul credinței
O, derviși, mulțumiți-i lui Alla pentru trupul și spiritul ființei.

87

Cel care se ține bine de preceptele respectate de mine
Va avea de la Alla ocrotire pentru atingerile nefaste.
Acela ușor va fi primit în rai, fericirea aici o va găsi
Căci Alla îi va permite și-i va orândui mulțumirile vieții.

88

Candelabru va fi și flacăra credinței sale nu se va stinge
Omul care se va feri de nedreptate cu Omer cel just va merge.
Sărmane Ahmed, povestește despre întâmplările trăite de tine
Poate că vei avea sufletul mulțumit precum era Omer cel de Bine.

۸۹

قهار آتلیغ قهرینکدین قورقوب ییغلار خواجه احمد
رحمن آتلیغ رحمینکدین امید توتار خواجه احمد
گناهیم کوب الهیم کیچورکای سن گناهیم
برجه قول‌لار ایچیده عاصي قول‌دور خواجه احمد

۹۰

بیدار بولغیل اي مؤمن سحر وقتي ایچنده
قوتقار اوزونکني اوتدین سحر وقتي ایچنده
سحرلاردا اول کل‌لار ثنا ایتور بلبل‌لار
کیم ایتور کیم بیر و بار سحر وقتي ایچنده

۹۱

ایرانلار جمال کورار درویشلار صحبتنده
ایرانلار مجلسینده نور یاغار صحبتنده
نه تیلسه اول بولور درویشلار صحبتنده
هر سرلار ظاهر بولور درویشلار صحبتنده

۹۲

خلایقنینک مزاریغه باریب بر بر تماشا قیل
اولوکلاردین آلوب عبرت کیراک بغرنک کباب قیلسانک
همیشه یخشیلیق قیلغیل کیترسن اوشبو دنیادن
قیامت آب روییغه کیراک خون چکر قیلسانک

89

Speriat devine Ahmed de acele multe supărări numindu-se grijă
Hogea Ahmed are speranța Bunului Alla cel Milostiv cu a sa ființă,
Multe păcate am, mărturisi el către Alla, Îți cer iertare pentru toate
De aceea Hogea Ahmed este unic printre ale lui persoane.

90

Hei, tu, credinciosule în tainele măreției, trezește-te în zori,
Ca să te salvezi de ale iadului furii, e bună vemea dimineților.
În zori au trandafirii timpul prielnic pentru a –și deschide floarea
Toți care se roagă lui Alla, se regăsesc în slava zilei ce acuma răsărea.

91

Bărbații curajoși descoperă în discursul dervișului frumusețile
Bărbații curajoși aprind raze geniale în toate cuvântările
Tot ce au cerut li se împlinește în timpul festinului
Tainele toate sunt clarificate în timpul discursului.

92

Du-te din vreme în vreme și vizitează mormintele oamenilor
Ia exemplu de la cei morți și așa ușurează-ți firul gândurilor
Să faci Bine mereu, căci vine un sfârșit și lumea o părăsești
Atunci verși sânge rămas din truda cu care tu te pregătești.

٩٣

نيت قيلدوق كعبه‌كا رضا بولونک دوستلاريم
يا اولكايميز كيلكايميز رضا بولونک دوستلاريم
نيت قيلدوق كعبه‌كا حق مصطفي روضه‌كا
نصيب قيلغاي بارجه‌كا رضا بولونک دوستلاريم

٩٤

كعبه ساري كوجالوک ظالملاردين قاجالوک
اوغل قيزدين كيچالوک رضا بولونک دوستلاريم
تيليم سورسام قرار يوق غريب اولسه سورار يوق
ييميشلارده حلال يوق رضا بولونک دوستلاريم

٩٥

الله ديکان بنده‌ني جاين جنتده كوردوم
حور غلمان جمله سين قارشو آلديده كوردوم
توني كوني اوخلاماي هو ذكريني ايتقانلار
ملائک‌لار همراهي عرشني اوستيده كوردوم

٩٦

خير سخا قيلغانلار يتيم كونكلين آلغانلار
چهار يارلار همراهي كوثر لبنده كوردوم
قاضي بولغان عالملار پاره رشوت ييکانلار
انداغ عالم جاييني نار سقرده كوردوم

93

Ne-am propus să ne mulțumim prieteni cu Ka'ba cel sfânt
Vom fi sau nu vom fi acolo, noi facem un legământ
În numele lui Mustafa ne-am propus să mergem la Ka'ba
Ruga să i-o adresăm, prieteni, pentru iertarea tuturora.

94

Să ne îndreptăm spre Ka'ba, să fugim de cei ce practică tirania
Ne vom despărți de băieții și de fetele cărora le-am dat prietenia.
Limba nu mi-o voi putea opri, la moartea săracului nu vine nimeni
Nimic sfânt nu se mai află în mâncăruri, dăruiți-mă, prieteni.

95

Locul celui care i se închină lui Alla eu l-am văzut în raiul dat nouă
Lângă el și slujindu-l am văzut huriile și tot ce vă trebuiește vouă.
Pe cei care au stat zile și nopți rugându-se, pe cei pătrunși de har divin
Eu i-am văzut printre îngeri, uniți în jurul locului numit Arșîn.

96

Pe cei darnici, pe cei care îi ocrotesc pe sărmanii orfani fără de averi
Eu i-am văzut alături de acei patru califi în locul sfînt numit Kevser.
Învățații ajunși kadi obișnuiți să ia mită, deși judecători întru Islam,
Eu i-am văzut arzând în focul iadului cumplit, pierind cu ei un neam.

۹۷

مفتي بولغان عالم‌لار ناحق فتوي بيرکانلار
انداغ مفتي جايي‌ني صراط کوفروکده کوردوم
جماعت‌کا بارمايين ترک نماز قيلغانلار
شيطان برله بر ييرده درک اسفل‌ده کوردوم

۹۸

ظالم بولوب ظلم ايتکان مؤمنلارني آغريتکان
قرا يوزلوک محشرده قولين آرقهده کوردوم
قول خواجه احمد کان آجتي در کوهرني ساجتي
تينکلامکان بو سوزني غفلت ايچنده کوردوم

۹۹

حق قول‌لاري درويش‌لار حقيقت‌ني بيلميش‌لار
حقه عاشق بولغانلار حق يوليغه کيرميشلار
حق يوليغه کرکانلار الله تيو يورکانلار
ايرانلار ايزين ايزلاب مملکتدين کيچميشلار

۱۰۰

کونکل بيرماي دنياغه شروع قيلماي حرام‌غه
حقني سويکان عاشق‌لار خلايقدين کيچميشلار
دنيا منينک ديکانلار جهان مالين آلغانلار
کرکس قوش ديک بولوبان اول حرامغه باتميشلار

97

Pe învățații care au devenit muftii și au dat sentințe nedrepte
Eu i-am văzut pe podul numit Sirat și pătrunși de rele judecate.
Pe aceia care au uitat namazul și au rătăcit drumul către geamie
I-am aflat alături de Diavol arzând în gropile iadului fără de rușine.

98

Tiranii care chinuie și asupresc fără milă poporul de credincioși,
I-am găsit în stări cumplite îngropați, având și brațele legate.
Hogea Ahmed, robul credinșței sale mari, a răspândit perle
Cei care nu l-au auzit, suferă în nenorocire și în situații grele..

99

Dervișii sunt purtătorii dreptelor precepte, ei cunosc adevărul,
Acei care iubesc dreptatea, se află slujitori de bine, ei știu drumul.
Ei au găsit calea cea dreaptă, ei merg pe drumul lui Alla
Urmându-i pe cei viteji, credincioșii adevărați se roagă lui Alla.

100

Inima acestuia nu se supune falselor plăceri lumești
Iubitorii de dreptate au depășit barierele omenești.
Aceia care s-au crezut stăpânii lumii, furând mereu averi
S-au pedepsit pe sine însuși, păcatele i-au îngropat de ieri.

١٠١

ملا مفتي بولغانلار ناحق دعوي قيلغانلار
آقني قرا قيلغانلار اول تموغغه كيرميشلار
تاتليغ تاتليغ يكانلار تورلوك تورلوك كيكانلار
آلتون تخت اولتوركانلار تفراق آستين قالميشلار

١٠٢

مؤمن قوللار صادقلار صدقي برله توركانلار
دنيالغين صرف ايتيب اوچماخ حورين قوچميشلار
قول خواجه احمد بيلميش سين حق يوليغه كيرميشسين
حق يوليغه كيركانلار حق ديدارين كورميشلار

١٠٣

عشق سريني بيان قيلسام بو عالمده
بي خبرلار ايشيتيب قولاق توتقاني يوق
حق ياديني كيمكا ايتاي همه غافل
مؤمن من ديب بو دنيادين اوتكاني يوق

١٠٤

ايشان شيخ خواجه ملا دنيا ايزلار
اول سببدين پادشاهلارغه يالغان توزلار
آيت حديث سوزين قويوب مالني كوزلار
حق يوليده هركز محنت تارتقاني يوق

101

Preoții, muftii,* toți cei care au judecat pe nedrept procesele lor
Cei care au făcut din alb negru , toți se află în iadul suferințelor.
Cei care au mâncat în bogăție și au purtat haine felurite,
Cei care stau pe tron de aur, sub pământ își află destinele.

*Șefii Cultului Musulman

102

Adevărații credincioși, aceia care au păstrat preceptele religiei șor
Părăsind această lume, au îmbrățișat huriile Raiului conform Cărții lor.
Hoge Ahmed, robule, ai ales și ești pe drumul adevărului divin
Aceștia toți au parte acuma de harul frumoaselor făgăduite în mod sublim.

103

În această lume, eu, dacă voi deschide tainele acestei iubiri divine,
Voi vedea că nici în ceruri nu se află oameni care să mă asculte pe mine.
Taina lui Alla eu, cui aș putea să o spun, toți de aici sunt neștiutori
Nimeni nu părăsește această parte de lume pe temele credințelor.

104

Sufiții, șeihii, preoții sunt porniți pentru lumeștile valori ale acestei lumi
De aceea padișahilor li se spun minciuni despre adevăr și reale minuni.
Versetele se uită, faptele trec neștiute, doar averile dunt prețuite,
Pe calea dreptății nimeni nu-și mai caută rostul sau ideile iubite.

١٠٥

جنازنكني اولوغ كيچيك كوتارسهلار
كورستانغه قراب سيني يوروتسهلار
ييتميش ييرده سؤال سورسه فرشتهلار
بر بر آني جوابيني بيرماق كيراک

١٠٦

عمرينک آخر بولغوسي‌دور بر كون تمام
بو ايش برلان بارسنک اكر دار السلام
حلال قويب يكان بولسنک دايم حرام
عذابي‌ني باريب آنده تارتماق كيراک

١٠٧

ايا دوستلار آخر زمان بولدي كورونک
بي دين كافر بو عالمغه تولدي كورونک
حق قوللوغين قويوب بارچه فاسق بولدي
انينک اوچون قهار غضب قيلدي كورونک

١٠٨

صوفيا بي غم يورارسين دانة تسبيح آليب
دنياغه مغرور بولوب دين ايشيني آرقه ساليب
قورقيل ايمدي قورقيل ايمدي خداغه يلباريب
صوفي نقش بولدينک ولي هركز مسلمان بولمادينک

105

Dacă mari sau mici îți vor purta pe umeri trupul tău lipsit de viață,
Dacă vei fi dus spre cimitirul eternității la locul tău pentru a ta credință,
Dacă în șaptezeci de locuri îngerii îți vor pune întrebările cunoscute lor,
Tu trebuie să răspunzi rând cu rând tuturor a cestora, tuturor întrebărilor.

106

Firește, într-o zi îți va suna sfârșitul vieții, vei cunoaște despărțirea
Dacă ai avut parte de binefacerile unei vieți drepte, vei fi dus în Rai.
Dar dacă vei părăsi calea dreaptă și te vei supune greșelilor,
Va fi nevoie să suferi și dincolo, spre purificarea păcatelor.

107

Hei, prieteni! Vedeți, acum a venit peste noi vremea apocalipsei
Prins de treburi lumești, uiți și arunci la spate temele religiei.
Acum e vremea să te sperii, e timpul rugilor înălțate lui Alla,
Ești derviș în vorbe, dar un adevărat musulman din tine nu ne vei da.

108

Hei, sufitule! Vei lua în mână tesbit-ul și vei fi eliberat de orice suferință
Prins în treburile lumești, vei uita și vei lăsa la spate a ta credință...
Acum să-ți fie teamă, roag-te zi și noapte Marelui Alla
Tu nu ești nici măcar musulman, ești derviș prin aparența ta.

۱۰۹
احمدا سین صوفي بولسنک صوفيلیغ آسان ایماس
حق رسول صوفي بولوب دنیا مالین سویکان ایماس
دنیاني سویکان کیشي بي شک بیلینک انسان ایماس
صوفي نقش بولدونک ولي هرکز مسلمان بولمادینک

۱۱۰
قاضي مفتي ملالار شریعت درکاهني
عارف عاشق آلیبدور طریقتني ارکيني
عمل قیلغان عالملار دینمیزني چراغي
براق مینار محشرده ایگري قویار بورکيني

۱۱۱
رهنمادور خواجه احمد کلستان معرفت
سوزلار سوزي حقیقت آجار کونکل ملکيني
مسکین ضعیف خواجه احمد یتي پشتینک کا رحمت
فارسي تیلني بیلیبان خوب ایتادور ترکیني

۱۱۲
طریقت کا شریعتسیز کیرکانلارني
شیطان کیلیب ایمانيني آلور ایرمیش
اوشبو یولني پیرسیز دعوي قیلکانلارني
سرسان بولوب ارا یولده قالور ایرمیش

109

Hei, Ahmed! Dacă tu ai devenit sufit, să știi că n-ai o sacină ușoară
Profetul (s.a.) era sufit și această lume nu voia El s-o iubească.
Omul care lumea o iubește, precis că nu e omul deplinelor dorințe
Este sufit în aparență, dar niciodată musulman el nu se socotește.

110

Kadiul*, muftiul, preoții, ei sunt cei care ușa o închid legilor credinței
Rămân numai cei înțelegători și cei care iubesc canoanele religiei.
Doctrina le dă puterea de a învinge orice îndoială asupra sistemului
În timpul apocalipsei ei vor urca pe burak și vor trăi șansa fericitului.

*Judecător care respectă canoanele musulmane

111

Hogea Ahmed este acela care ne arată drumul pentru a găsi grădina
El ne spune despre adevăr și frumusețe pentru a ne reda bucuria.
Acela hoge slab și sărac este, poate, omul cel mai înțelegător,
Vorbește în limba persană și cunoaște bine limba turcilor.

112

Cei care au intrat în credință fără să treacă piedicile cu știința lor,
De Diavolul însuși vor fi pedepsiți, căci ei se judecă pentru calea lor.
De vor nega calea aleasă pentru cunoșterea adevărului,
Ei vor rămâne neștiutori, rătăciți la jumătatea drumului.

١١٣

طریقت‌کا سیاست‌لیغ مرشد کیراک
اول مرشدکا اعتقادلیغ مرید کیراک
خذمت قیلیب پیر رضاسین تاپماق کیراک
مونداغ عاشق حق‌دین اولوش آلار ایرمیش

١١٤

خوشلامایدور عالم‌لار سزني ایغان تورکیني
عارف‌لاردین ایشتسنک آچار کونکل ملکي‌ني
آیت حدیث معني‌سي تورکي بولسه موافق
معني‌سي‌کا یتکانلار ییرکا قویار بورکي‌ني

١١٥

اوشبو یولغه اي برادر پیرسیز کیرمه
حق یادیدین لحظه غافل بولوب یورمه
ماسواکا عاقل ایرسنک کونکل بیرمه
شیطان لعین اوز یولیغه سالور ایرمیش

١١٦

ایا دوستلار هیچ بیلمادیم مین یولوم‌ني
سعادت‌غه باغلامدیم مین بیلیم‌ني
ماسوادین هیچ ییغمادیم مین تیلیم‌ني
نادان‌لیقیم میني رسوا قیلور ایرمیش

113

Nevoie avem de un conducător care să aibă înțelepciune
Alături de el mai trebuie și un credincios al sfintelor minune.
Munca le va fi răsplătită cu un cunoscător de seamă,
Numai așa va putea Alla să ne ofere daruri cu ceea ce înseamnă.

114

Savanții nu prea agreează frumoasa dumneavoastră limbă turcă
Slovele spuse deschid arta dăruirii inimii îndreptate spre muncă.
Se potrivește în turcă hadisul cu sensurile lui frumoase
Cei care înțeleg, își apleacă cu respect capul în fața slovei scrise.

115

Frate, nu intra pe drumul ales de noi fără șeyhul tainelor
Adevărului nostru ne te dărui fără să stăpânești credunța lor.
Chiar de vei da acordul tău celor rămași din vechime,
Blestematul Diavol te va pierde atrăgându-te la astă lume.

116

Hei, prieteni, eu nu mi-am știut deloc calea de mine aleasă
Grumazul nu mi l-am legat de canoanele credinței mele sfântă.
Limba nu mi-am retras-o niciodată din valuri de vechime
Ignoranța mă va micșora și mai mult în a ta nemăsurată mărime.

۱۱۷

شریعتني طریقتني بیلاي دیسنک
طریقتني حقیقتکا اولاي دیسنک
بو دریادین درّ و گوهر آلاي دیسنک
جاندین کیچان خاصلاري آلور ایرمیش

۱۱۸

عاشق قوللار کیچه کوندوز هرگز تینماس
بر ساعتي حق یادیدین غافل بولماس
انداغ قولني سبحان ایکام ضایع قویماس
دعا قیلسه اجابتلیغ بولور ایرمیش

۱۱۹

وآه دریغا کیچتي عمروم غفلت بیلان
سین کیچورکیل کناهلاریم رحمت بیلان
قول خواجه احمد سنکا یاندي حسرت بیلان
اوز اوزیغه اوزي یانیب کویار ایرمیش

۱۲۰

یسوي حکمتین دانا ایشتسون
ایشیتکانلار همه مقصودغه یتسون
جواهر کانیدین بیر نکته آلسون
ایشیتماکان باري حسرتده قالسون

117

Dacă vei dori să cunoști legile, să te pătrunzi de doctrina credinței,
Dacă vei dori să dai suflet legilor și tainelor doctrinei vieții,
Dacă vei dori să iei din lumea asta perle și alese bijuterii,
Înseamnă că vei lua tot ce aici s-a ales de-alungul anilor de unii.

118

Cei dăruiți cu har nu vor fi ascultați nici pe zi și nici pe noapte
Nu se poate răpi o oră din tainele Măreției lui Alla!
Un rob cu asemenea daruri Alla nu va dori să-l piardă,
De se va ruga el divinității, ruga i se va primi pe dată.

119

Vai, ce păcat, viața mi-a trecut în desuetă ignoranță
Iartă-mi cu Mila Ta nesfârșită păcatele din a mea credință.
Hogea Ahmed, robul, s-a întors spre Tine cu marele lui dor,
Se spune că el arde în sinea sa, pătruns fiind de harul tainelor.

120

Lumea să audă poemele lui Yesevi cel tare și puternic
Cei care îl vor auzi, să-și atingă scopul în modul cel mai darnic.
Acela să ia o notă oricât de mică din mina prețioaselor materii
Cei care n-au aflat aceasta, să rămână doar cu dorurile naturii.

۱۲۱

مینی حکمت‌لاریم قند و عسل‌دور
همه سوزلار ایچنده بی بدل‌دور
مینی حکمت‌لاریم انعام الله
سحر وقتده دیسه استغفر الله

۱۲۲

مینی حکمت‌لاریم دردسیزکا ایتمنک
بهاسیز گوهریم نادانغه ساتمنک
یسوی حکمتین قدریغه یاتقیل
خم عشقدین می بر قطره تاتقیل

۱۲۳

پیر رضاسی حق رضاسی بولور دوستلار
حق تعالی رحمتیندین آلور دوستلار
ریاضت‌ده سر سوزیدین بیلور دوستلار
آنداغ قول‌لار حقّه یاوق بولور ایرمیش

121

Puterile mele sunt zahăr și miere, îmi găsesc creația în ele
Toate cuvintele sunt fără contur deși cresc cu adevărurile.
Puterea mea este puterea lui Alla, primind de la El grație.
Creația mea îi aparține lui Alla, zorile o nasc în măreție.

122

Poemele mele nu sunt pline de durere, celor ce nu simt, nu le citiți.
Toate cuvintele poartă în ele un preț, ignoranților să nu le vindeți.
Citindu-le, să prețuiți puterile creației lui Yesevi,
Gustați un strop de vin din cupa dragostei divine.

123

Clipa să se vadă din truda omului Pir. Să se facă dreptatea lui Alla
Marele Alla va acorda din Mila Lui tuturor iertarea, prieteni !
Din cuvintele Supremului Creator, prieteni, se vor ridica
Brațele către Alla, prin rugă, apropiindu-se de ființa Sa.

Referință

1. Hikmet: Hoca Ahmed Yesevî, *Dîvân-ı Hikmet* (nşr. Kuanışbek Kârî, Galiya Kambarbekova, Rasul İsmailzâde), Tahran: el-Hüdâ, 2000, p. 186-187.
2. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 126.
3. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 55.
4. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 54.
5. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 56, 57.
6. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 100.
7. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 101-102.
8. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 17.
9. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 17.
10. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 20.
11. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 165.
12. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 52.
13. Hikmet: Hoca Ahmed Yesevî, *Dîvân-ı Hikmet* (hzr. Dayrabay Serıkbayulı, P. Rafiddinov), Almatı: ARIS, 2001, p. 42.
14. Hikmet: Yesevî, *Dîvân-ı Hikmet*, Tahran 2000, p. 156.
Yesevî, *op.cit.*, Almatı 2001, p. 164-165.
15. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, Tahran 2000, p. 35.
16. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, Almatı 2001, p. 105-106.
17. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, Tahran 2000, p. 95.
18. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, Almatı 2001, p. 226.
19. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, Tahran 2000, p. 220.
20. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, Tahran 2000, p. 201-202.
21. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 222.

22. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 223.
23. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 223.
24. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 148.
25. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 148.
26. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 149.
27. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 149.
28. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 68.
29. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 18.
30. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 19.
31. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 99.
32. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 55.
33. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 175.
34. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 69.
35. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 196.
36. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 209.
37. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 180.
38. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 180.
39. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 138.
40. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 54.
41. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 187.
42. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 38.
43. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 222.
44. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 208.
45. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 92.
46. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 93.
47. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 173-174.
48. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 61.
49. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 61.
50. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 62.
51. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 62.
52. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 62.
53. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 61-62.
54. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 35.
55. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 94.

56. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 50.
57. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 50.
58. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 50.
59. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 50.
60. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 151.
61. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 151.
62. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 151.
63. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 151.
64. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 151.
65. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 151.
66. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 151-152.
67. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 194.
68. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 194.
69. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 60.
70. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 60.
71. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 60.
72. Hikmet Yesevî, *op.cit.*, p. 60.
73. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 63.
74. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 64.
75. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 65.
76. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 72.
77. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 77.
78. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 79.
79. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 107.
80. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 107.
81. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 111.
82. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 111.
83. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 147.
84. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 135.
85. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 160.
86. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 95.
87. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 235.
88. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 101.
89. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 59.

90. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 201.
91. Hikmet: Yesevî, *Dîvân-ı Hikmet*, Almatı 2001, p. 227.
92. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, Tahran 2000, p. 160.
93. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, Tahran 2000, p. 175.
94. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 176.
95. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 174-175.
96. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 175.
97. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 175.
98. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 174-175.
99. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 94.
100. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 94.
101. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 94.
102. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 94.
103. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 145.
104. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 145.
105. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 159.
106. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 159.
107. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 160.
108. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 166.
109. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 167.
110. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 225.
111. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 226.
112. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 132.
113. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 132.
114. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 132.
115. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 132.
116. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 132.
117. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 132.
118. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 133.
119. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 133.
120. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 234.
121. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 235.
122. Hikmet: Yesevî, *op.cit.*, p. 235.
123. Hikmet. Yesevî, *op.cit.*, p. 225.

